T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

ORTAÖĞRETİM KADEMESİNDE KAYNAŞTIRMA/BÜTÜNLEŞTİRME YOLUYLA EĞİTİM UYGULAMALARI

FARKLILAŞTIRILMIŞ ÖĞRETİM VE MÜDAHALE STRATEJİLERİ

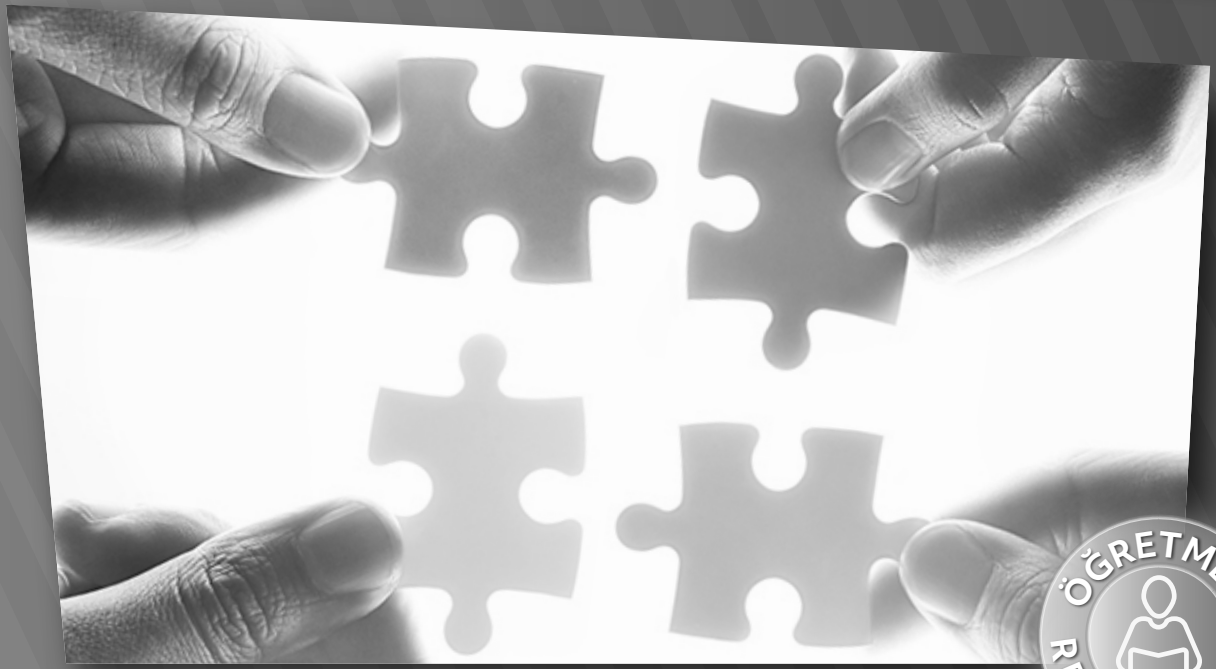

ÖĞRETMEN REHBER KİTABI

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

ORTAÖĞRETİM KADEMESİNDE KAYNAŞTIRMA/BÜTÜNLEŞTİRME YOLUYLA EĞİTİM UYGULAMALARI

FARKLILAŞTIRILMIŞ ÖĞRETİM VE MÜDAHALE STRATEJİLERİ

ÖĞRETMEN REHBER KİTABI

ORTAÖĞRETİM KADEMESİNDE KAYNAŞTIRMA/BÜTÜNLEŞTİRME YOLUYLA EĞİTİM UYGULAMALARI

FARKLILAŞTIRILMIŞ ÖĞRETİM VE MÜDAHALE STRATEJİLERİ ÖĞRETMEN REHBER KİTABI

GENEL YAYIN YÖNETMENİ Halil İbrahim TOPÇU
Doç. Dr. Mustafa OTRAR

YAYIN KOORDİNATÖRÜ Ömer SARICA
Gökçağrı GÜREL

PROJE KOORDİNATÖRÜ Doç. Dr. Ufuk ÖZKUBAT

EDİTÖR Doç. Dr. Mahmut ÇİTİL
Doç. Dr. Ufuk ÖZKUBAT
Arş. Gör. İrem AKÇAYIR

HAZIRLAYANLAR Arş. Gör. Tezcan ÇAVUŞOĞLU
Dr. Öğr. Üyesi Serhat UÇAR

DİL UZMANI Taner ÇETİN

DİZGİ ve GRAFİK TASARIM Murat KORLAELÇİ

ISBN 978-975-11-7684-4

Bu yayın Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü ve Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanmıştır.

Gerçekleştirilen çalışmalara UNICEF Türkiye Temsilciliği katkıda bulunmuştur.

Millî Eğitim Bakanlığı
Atatürk Bulvarı No: 98 Bakanlıklar / ANKARA
Tel: +90 312 4132680
+90 312 4132681
+90 312 4131838
www.meb.gov.tr

unicef | her çocuk için

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu - UNICEF
Turan Güneş Bulvarı No.106 Kat: 7 06550
Çankaya / ANKARA
Tel: +90 312 545 10 00
www.unicef.org.tr

@UNICEF Türkiye Temsilciliği 2024
Her hakkı saklıdır. Bu yayında yer alan ifadeler UNICEF'in resmî görüşlerini temsil etmez.

SUNUŞ

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, içinde bulunduğumuz çağı eğitim açısından "Türkiye Yüzyılı" hâline getirecek birçok yenilikçi yaklaşımı içermektedir. Bu yaklaşımlardan biri de "Farklılaştırma"dır. Farklılaştırılmış öğretim, üstün kaliteli eğitim anlayışını temsil etmektedir. Öğretmenler, öğrenme sürecinin en iyi şekilde gerçekleştirilmesini istediklerinden her öğrencinin ihtiyacını dikkate alarak öğretimi farklılaştırmayı hedeflerler. Öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyeleri, öğrenme profilleri ve ilgi alanlarını göz önünde bulundurarak içerik, süreç ve ürünlerde farklılaştırma yapıp mükemmel bir öğrenme ortamı oluştururlar.

Öğrencilerimizin fiziksel, sosyal, bilişsel, duygusal ve davranışsal özellikleri; öğrenme yöntemleri; kültürel geçmişleri ve önceki bilgileri farklılık gösterir. Bu farklı özelliklere sahip öğrencilerin aynı sınıfta tek tip içeriklerle öğrenme faaliyetlerini yürütmesi beklenemez. Her öğrencinin bireysel başarıya ulaşması ve öğrenme potansiyelinin üst düzeylere çıkarılması uygun stratejilerin uygulanması ile mümkündür.

Bakanlığımız ve UNICEF iş birliğiyle özel eğitim akademisyenleri, alan öğretmenleri, özel eğitim öğretmenleri ve rehber öğretmenlerin katılımlarıyla her öğrencinin eğitim gereksinimini karşılayabilmek amacıyla gerçekleştirilen çalıştaylar sonucunda ortaöğretim düzeyinde kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla öğrenim gören öğrencilerin branş öğretmenlerine yönelik on iki ayrı "Öğretmen Rehber Kitabı" hazırlanmıştır.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin misyonu doğrultusunda "Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamaları" konusunda rehber olmasını ümit ederek siz değerli öğretmenlerimize sunduğumuz bu çalışmada amacımız, her öğretmenimizin Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde yer alan "Farklılaştırma" başlığı altındaki yenilikçi öğretim yaklaşımı konusunda bilinçlenmesi ve bu yaklaşımı benimseyerek yaklaşımın gönüllü destekçisi olmasıdır.

Öğretmen; her öğrencisinin özel olduğunu, farklı eğitim süreçlerinden geçtiğini ve bireysel gereksinimlerinin farklı olduğunu bilir. Aynı zamanda tüm öğrencilerin eğitim hizmetlerinden kendi potansiyellerinin en üst seviyesinde yararlanma hakkına sahip olduklarının farkındadır. Bu çalışmanın rehberliğinde öğretmenlerimizin eğitim ortamlarında, ders işleme ve ölçme-değerlendirme süreçlerinde, geri bildirimde bulunma ve süreci takip etme konularında en uygun farklılaştırmaları uygulayabileceklerini düşünüyoruz.

"Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamaları" çalışmaları, öğrencilerimizin farklılıklarını dikkate almayı ve bu farklılıkları ortak bir enerji ve birlikteliğe dönüştürmeyi amaçlamaktadır. Bu çalışmalar, her öğrencinin sürecin bir parçası olmasını hedeflemektedir. Sınıf içi etkileşimlerin artırılması, iş birliğine dayalı öğrenme ortamlarının oluşturulması ve öğrencilere öz güven kazandırılması bu doğrultuda büyük önem taşımaktadır.

Değerli Öğretmenlerimiz,

Bu çalışmada incelediğiniz her bilgiyi ve etkinliği derslerinizde ve öğrenme ortamınızda kullanmanızı, bu çalışmadan yola çıkarak yeni materyaller üretmenizi bekliyoruz. Ürettiğiniz tüm materyalleri, geri bildirimlerinizi meslektaşlarınızla ve bizimle paylaşmanızı önemsiyoruz. Ülkemizin, milletimizin ve geleceğimizin teminatı olan gençlerimiz; sizlerin değerli çalışmalarıyla hedeflerine doğru emin adımlarla ilerleyecektir. Her öğrencinin eğitim gereksinimlerini karşılayabilmek amacıyla hazırlanan bu "Öğretmen Rehber Kitapları"nın siz değerli öğretmenlerimize faydalı olmasını diler, hazırlanmasında katkıda bulunan ve emeği geçen herkese en içten teşekkürlerimi sunarım.

Yusuf TEKİN

Millî Eğitim Bakanı

ÖN SÖZ

Her birey kendine ait özelliklerle toplumda yer almakta ve toplumdaki çeşitliliği oluşturmaktadır. Toplumun bir parçası olan okullar, bireysel farklılıkların hissedildiği ve ayırt edildiği yerlerden biridir. Bu bağlamda okulların; farklılıklara saygı duyma ve her öğrenciyi bireysel farklılıklarıyla kabul etme görevi öne çıkmaktadır.

21. yüzyılda okullar, gelişimsel ve öğrenme özellikleri yönüyle birbirinden farklılık gösteren tüm öğrencileri kapsayan eğitim kurumları olma niteliğindedir. Özel gereksinimli bireylerin akranlarıyla eğitim aldığı kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarının amaçları arasında, öğrencilerin akademik olarak desteklenmesinin yanı sıra sosyal kabulünün sağlanması da yer almaktadır.

Sosyal kabul, bireyin diğerleri tarafından hoş karşılanması ve gruba dahil edilmesi anlamına gelmektedir. Aynı zamanda, bireyin benlik saygısı, özgüveni, mutluluğu ve aidiyet hissi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarında sosyal kabul, özel gereksinimli bireyler dahil olmak üzere tüm öğrencilerin eğitim hayatının her alanına etkin katılımı ve etkinliklerde anlamlı bir şekilde yer alabilmeleri için gerekli koşulların sağlanmasıyla mümkündür. Bu koşulların sağlanması için öğretmenlerden, sosyal kabulü etkileyen etmenleri tanıması ve bu durumları gözeterek özel gereksinimli öğrencilerin akranlarıyla etkileşimini artıracak önlemler alması beklenmektedir.

Öğretmenlerin bu süreçteki rolü son derece kritiktir. Sınıflarda olumlu bir iklim oluşturmak, her öğrencinin kendini değerli ve kabul edilmiş hissetmesi için temel bir gerekliliktir. Öğretmenlerin, öğrenciler arasında empatiyi ve anlayışı teşvik etmek, farklılıklara saygı duymayı öğretmek ve sosyal destek mekanizmalarını oluşturmak gibi önemli görevleri bulunmaktadır.

Bu içeriğin, öğretmenlerin sınıflarda olumlu bir sınıf iklimi oluşturmasında yol gösterici olacağını umuyoruz. Siz öğretmenlerin, özel gereksinimli öğrencilerinizin sosyal kabulünü sağlama sorumluluğunuza inanıyor ve bu süreçteki rolünüz için sizlere teşekkür ediyoruz. Unutmayın ki her öğrencinin potansiyelini ortaya çıkarmak, onların kendilerini ifade edebilecekleri, yeteneklerini sergileyebilecekleri ve kendilerini değerli hissedecekleri bir ortam yaratmakla mümkündür. Bu yolda atacağınız her adım, sadece bireysel başarıları değil, aynı zamanda toplumun geleceğini de şekillendirecektir. Sizler, öğrencilerinize ilham kaynağı olacak, onların hayatlarına dokunacak ve onları geleceğe hazırlayacak olan rehberlersiniz. Eğitimin gücüyle, daha kapsayıcı, adil ve umut dolu bir gelecek inşa edeceğinize olan inancımız sonsuzdur.

Sizlerin, öğrencilerinizin gözlerindeki parıltıya ve kalplerindeki cesarete şahit olmanız dileğiyle, her birinize teşekkür ediyor ve başarılar diliyoruz. Öğrencilerinizin sosyal kabulünü ve bireysel gelişimlerini desteklemek adına gösterdiğiniz çaba ve adanmışlık, geleceğin şekillenmesinde en büyük etken olacaktır. Birlikte, daha iyi bir dünya için çalışmaya devam edeceğiz.

Doç. Dr. Ufuk ÖZKUBAT

Koordinatör Akademisyen

SUNUŞ 3
ÖN SÖZ 4
FARKLILAŞTIRMA 7
İçerik, Süreç ve Ürün Farklılaştırma 17
Farklılaştırılmış Öğretim Müdahale Stratejileri 25
Esnek Gruplama Stratejisi 28
Küpleme Stratejisi 28
Raft Stratejisi 30
Jigsaw Stratejisi 30
Öğrenme Menüsü Stratejisi 32
Üç Kare Stratejisi 33
Sorumluluğun Kademeli Olarak Bırakılması Stratejisi 34
Ters Yüz Öğrenme Stratejisi 35
Öğrenme Sözleşmesi Stratejisi 35
Düşün-Eşleş- Paylaş Stratejisi 36
Etkileşimli Günlükler Stratejisi 37
Öğrenme Merkezleri Stratejisi 38
Okuma Çemberleri Stratejisi 39
Grafik Düzenleyiciler Stratejisi 41
Tartışmacı Yaklaşım Stratejisi 42
Sorgulamaya Dayalı Öğrenme Stratejisi 43
Yaratıcı Problem Çözme Stratejisi 44
İstasyon Tekniği Stratejisi 45
Kademeli Etkinlikler Stratejisi 46
KAYNAKÇA 48

FARKLILAŞTIRMA

Farklılaştırma Nedir?

Gelişen ihtiyaçlar ve güncel gelişmeler, eğitim alanında yeni yaklaşımların öne çıkmasına yol açmıştır. Geleneksel eğitim anlayışı, özellikle gelişmiş toplumlarda yerini kapsayıcı ve farklılaştırılmış öğretim gibi güncel yaklaşımlara bırakmaya başlamıştır. Farklılaştırılmış öğretim veya öğrenme, çeşitli yeteneklere, ilgi alanlarına ve hazırbulunuşluk düzeylerine sahip öğrenciler için özel olarak tasarlanmış bir öğretim yaklaşımıdır. Geleneksel yöntemlerde, öğretim genellikle ortalamaya yönelik olarak tasarlanıp sunulurken farklılaştırmada tüm öğrencileri kapsayan bir içerik, süreç ve ürün odağı bulunmaktadır.

Farklılaştırılmış öğretim, kapsayıcı eğitim yaklaşımının bir parçası olarak öğrencilerin farklılıklarını kabul eder ve öğretimsel düzenlemeleri buna göre yapar. Öğretmenler, öğrencilerin farklı ihtiyaçlarını karşılamak için çaba göstermeli ve her bir öğrencinin güçlü yönlerini ve benzersizliğini anlamalıdır. Araştırmalar, öğrencilerin farklı öğrenme stillerine, tercihlere ve ihtiyaçlara sahip olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, "tek beden herkese uymaz" benzetmesi farklılaştırmanın temel sloganı hâline gelmiştir (Gregory & Chapman, 2012).

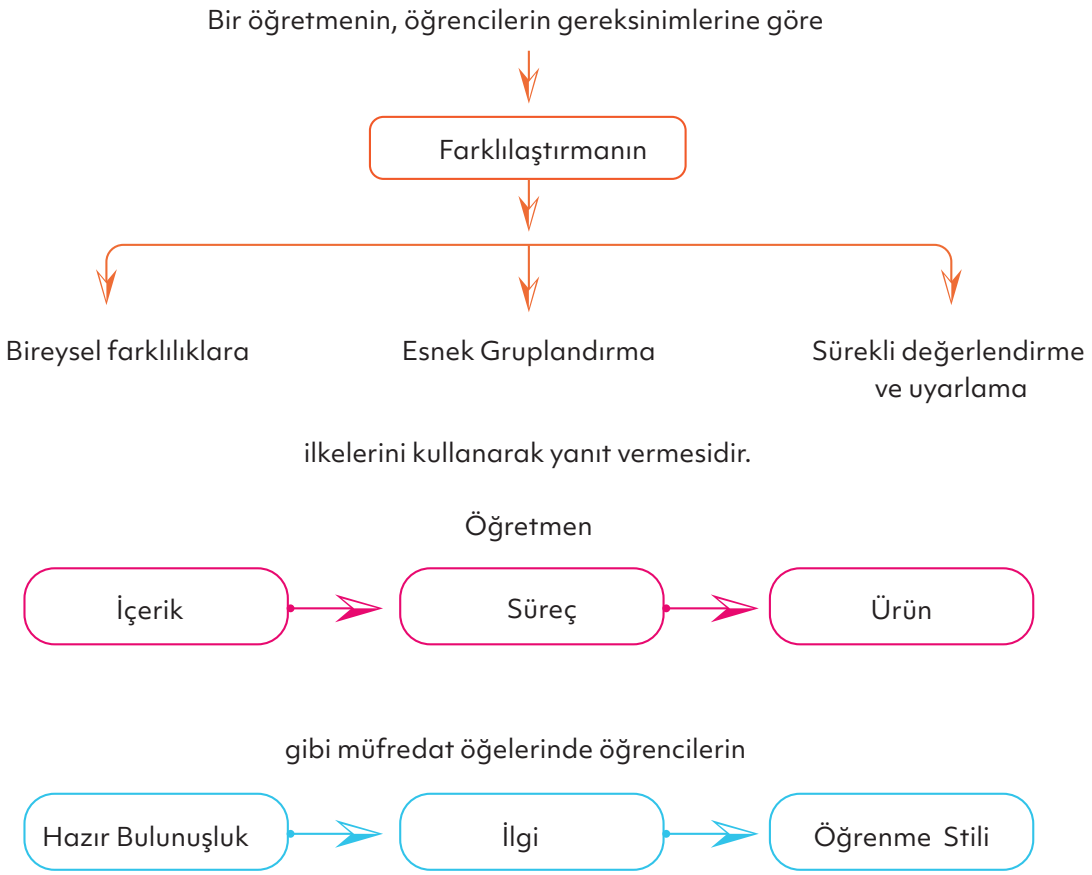
Farklılaştırılmış öğretim, her öğrencinin özgün ihtiyaçlarını karşılamak için öğretmenin benimsediği bir felsefedir. Bu yaklaşım, çeşitli seçenekler sunarak hedeflenen standartlara ulaşmayı destekler ve öğrencileri bulundukları seviyede karşılar. Ayrıca, farklı yeteneklere, ilgilere ve ihtiyaçlara sahip öğrencilerin çok seviyeli ve çok yönlü müfredat ve öğretim yaklaşımlarıyla başarılı olabileceğini savunur (Kronberg vd., 1997).

Farklılaştırılmış sınıfların temel özellikleri şöyledir (Tomlinson, 2001):

- Öğrenci farklılıkları, planlamanın temeli olarak görülür.
- Değerlendirme süreklidir ve tanısaldır. Amaç, öğretimin öğrencilerin gereksinimlerine nasıl daha iyi yanıt vereceğini anlamaktır.
- Farklı zekâ türlerine odaklanılır.
- Mükemmellik, geniş bir ölçekte bireyin başlangıç noktasından geldiği konuma göre tanımlanır.
- Öğrenciler, genellikle ilgi alanlarına göre tercihler yapmaya yönlendirilir.
- Farklı öğrenme profilleri için birçok seçenek vardır.
- Tek tip ders anlatma düzeniyle sınırlı kalınmaz.
- Öğretimi öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri, ilgi alanları ve öğrenme profilleri şekillendirir.
- Temel kavrayışları ve ilkeleri anlamada ana becerilerin kullanılması, öğrenmenin merkezinde yer alır.
- Genellikle çok seçenekli ev ödevlerine başvurulur.
- Zaman, öğrencilerin gereksinimlerine göre esnek bir biçimde kullanılır.
- Çok sayıda malzeme hazırda bulunur.
- Her zaman fikirler ve olaylarla ilgili çok sayıda bakış açısı aranır.
- Öğretmen, öğrencilerinin kendi kendilerine öğrenme becerilerini geliştirmeyi amaçlar.
- Öğrenciler, arkadaşlarının ve öğretmenin sorunları çözmesine yardımcı olur.
- Öğrenciler hem sınıf hedeflerini hem de bireysel hedefleri belirlemede öğretmene yardımcı olur.
- Öğrencilerin değerlendirilmesinde çok sayıda yöntemden yararlanılır.

Farklılaştırmanın Öğeleri ve Temel Özellikleri

Farklılaştırmada içerik, süreç ve ürün gibi temel müfredat unsurları öğrencilerin hazırbulunuşluk, ilgi ve öğrenme stillerine göre ayarlanır. Öğretmenler, her öğrencinin benzersiz özelliklerini ayrıştırmak yerine, her bir öğrenciye uygun öğretim hedefleri belirlemek için farklılıkları algılarlar. Farklılaştırılmış öğretim, öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyelerine uygun olarak tasarlanır ve öğretmenler, öğretimi hız, seviye ve öğrenme ürünleri açısından özelleştirir. Bu yaklaşım, öğrencilerin farklı öğrenme şekillerini kabul eder ve ona göre hareket eder, böylece öğretimsel ihtiyaçları doğru bir şekilde karşılanır (Kingore, 2004).

Şekil 1 : Öğretimin Farklılaştırılması (Tomlinson, 2001)

Farklılaştırma, sınıftaki çeşitli öğrenme farklılıklarına uygun yanıt verme amacı taşır. Hazır bulunuşluk, öğrencinin başlangıç düzeyini ifade eder. İlgi, öğrencinin belirli bir konuya ya da beceriye olan yakınlığını ifade eder. Öğrenme profili ise öğrenme tarzını yansıtır (Tomlinson, 2001).

Farklılaştırmanın öğeleri şu şekilde sıralanabilir (Avcı & Yüksel, 2018; Kingore, 2004; Tomlinson, 2001):

- **Hazır bulunuşluk**, öğrencilerin öğrenme deneyiminin giriş noktasında sergiledikleri bilgi, kavram ve becerilerdir.
- **Öğrenme profili**, öğrencilerin duyguları, kültürleri, modalite tercihleri ve öğrenmeyi etkileyen zekalarının birleşimidir.

- **İlgi alanları**, öğrencilerin kişisel olarak ilgilendikleri konular, sorunlar ve süreçlerdir.
- **İçerik**, öğretmenin öğrencilerine öğretmek istediği bilgiler ve bunu gerçekleştirmek için kullandığı malzeme ve mekanizmalardır.
- **Süreç**, öğrencilerin temel bilgi ve fikirleri anlamak için ana becerileri kullanmalarını sağlamak amacıyla tasarlanmış etkinlikler anlamına gelir.
- **Ürün**, öğrencilerin öğrendiklerini sergiledikleri ve öğrenirken kullandıkları araçların tümüne verilen isimdir.

Farklılaştırılmış öğretim, mükemmel bir öğretimi temsil eder. Öğretmenler, her öğrencinin ihtiyaçlarını dikkate alarak öğretimi farklılaştırmayı hedeflerler, çünkü her bir öğrencinin en iyi şekilde öğrenmesini sağlamak isterler. Öğretmenler, öğrencilerin hazır bulunuşluk, öğrenme profili ve ilgi alanlarıyla içerik, süreç ve ürün farklılaştırmasını bir araya getirerek harika bir öğretim ortamı oluştururlar. Farklılaştırılmış öğretimin temel ilkeleri ve özellikleri şöyle sıralanabilir (Kingore, 2004; Tomlinson, 2001).

- Öğretimsel kararları belirlemek için öğrencilerin hazır bulunuşlukları analiz edilir.
- Müfredat konuları, öğrencilerin seviyesinden başlar; herkesin her şeyi öğrenemeyeceği kabul edilir. Öğrenciler etiketlenmez.
- Öğrenciler arasındaki farklılıklar kabul edilir ve dikkate alınır.
- Öğretmen, istenilen bilgi ve becerileri net bir şekilde belirtir.
- Öğrencilerin farklı ilgi alanlarına hitap edilir.
- Öğretmen, öğrencilerin bireysel gereksinimlerini göz önünde bulundurur.
- Ders hızı ve zorluğu çeşitlendirilir.
- Temel kavramlar, ilkeler ve beceriler belirlenir.
- Her öğrencinin kendi gelişimini sağlaması teşvik edilir.
- Öğrencilere özel öğrenme yöntemleri sunulur. Öğrenme motivasyonlarını artırmak ve bireysel potansiyeli en üst düzeye çıkarmak için öğrencilerin ilgi alanları dahil edilir.
- Öğrencilerin öğrenme profilleri farklıdır ve buna uygun davranılır.
- Öğretmen, zamanı esnek bir şekilde kullanır.
- İçerik, süreç ve üründe değişikliklere gidilir.
- Öğrencileri bir kalıba sığdırmak yerine işbirliği yapılır.
- Temel konular ve becerilerin herkes tarafından edinilmesi sağlanır.
- Her öğrencinin farklı öğrenme hızı ve tarzı vardır.
- Öğrencilere en uygun öğrenme seçenekleri sunulur.
- Birden fazla seviyede ve türde öğrenme materyali sunulur.
- Öğretmenler, her öğrencinin bireysel farklılıklarını bilir ve kabul eder.
- Öğretmen, öğrencilerle birlikte çalışarak öğrenmeyi destekler.
- Her öğrenci, kendi farklılıklarına göre çalışır.
- Öğretmen, öğrencilerin öğrnemelerine, üretmelerine ve kendi öğrenmelerini değerlendirmelerine aktif olarak katılmalarını sağlar.
- Esnek bir ortamda, öğretmen ve öğrenciler birlikte çalışır.
- Öğretmen, öğretim hedeflerine göre ve öğrencilerin ihtiyaçlarına yanıt olarak öğrencileri esnek bir şekilde gruplandırır ve yeniden gruplandırır.
- Farklılaştırılmış sınıflar için tek bir yöntem yoktur.

Farklılaştırma Aşamaları

İçeri, süreç ve ürün gibi temel bileşenler dahil olmak üzere öğretimin farklılaştırılması iyi bir planlamayı gerektirmektedir.

Farklılaştırmanın Planlanması

Belirli bir sınıfta mevcut olan öğrenci ihtiyaçları, yetenekleri, ilgi alanları ve güçlü yönleri temelinde farklılaştırılmış dersler veya temalar oluşturmak için tutarlı bir şekilde kullanılan bir planlama süreci gereklidir. Yol gösterici sorular, ders veya tema ile öğrencilerin farklı ihtiyaçları arasındaki uyumu değerlendirmede öğretmenlere yardımcı olacaktır.

Adım 1: Temel kavramları, yol gösterici ilkeleri ve sonuçları belirleyin

Konu veya odak noktası seçildikten sonra, anahtar kavramları, yol gösterici ilkeleri veya temel soruları ve istenen sonuçları belirleyin. Bu temel bileşenler temanın/ünitenin temelini oluşturacaktır. Bu adımda aşağıdaki soruyu sormak faydalı olabilir:

- Öğrenciler bu konuda zaten ne biliyor?
- Bu temanın sonunda öğrencilerin neleri bilmesini (örneğin, olgular, kelime dağarcığı) ve anlamasını istiyorum? (örneğin, kavramsallaştırmalar, önceki bilgilerle veya deneyimlerle bağlantılar)

Örnek: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Birinci Ünite: Modern Türk Devleti'nin Doğuşu

1. ÜNİTE: MODERN TÜRK DEVLETİ'NİN DOĞUŞU

Bu ünitede Mustafa Kemal Paşa'nın kişilik özellikleri, Milli Mücadele süreci, Atatürk Dönemi iç ve dış siyasi gelişmeleri, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna giden sürecin anlaşılabilmesi açısından Mustafa Kemal Paşa'nın kişilik özelliklerinin oluşumuna etki eden unsurlar, Milli Mücadele sürecinin siyasi, askerî, sosyal ve ekonomik gelişmeleri ile Atatürk Dönemi'ndeki iç ve dış siyasi gelişmeler ele alınacaktır. Ünite sonunda öğrencilerin modern Türk devletinin doğuşu ve Atatürk Dönemi hakkında değerlendirmeler yapabilmesi amaçlanmaktadır.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli yapısı gereği farklılaştırılmış öğretime uygundur. Adım 1 için gereken amaç, temel kavramlar ve ilkeler programın içeriğinde yer almaktadır.

İÇERİK ÇERÇEVESİ	Mustafa Kemal Paşa'nın Kişilik Özelliklerinin Oluşumunda Etkili Olan Unsurlar Milli Mücadele'nin Hazırlık Sürecinde Meydana Gelen Siyasi, Askerî, Sosyal ve Ekonomik Gelişmeler Milli Mücadele Muharebeleri ve Diplomatik Zaferler Atatürk Dönemi'ndeki İç Siyasi Gelişmeler Atatürk Dönemi'ndeki Dış Siyasi Gelişmeler
Anahtar Kavramlar	antant, ateşkes, cemiyet, firka, genelge, himaye, Kuvayımilliye, manda, milli egemenlik, Milli Mücadele, misak, müdafaa, Tekâlifimilliye, pakt

Adım 2: Öğrencilerin anlama düzeylerini farklılaştırın

Ön değerlendirme, bir sonraki öğrenme sürecindeki kavram ve becerilere hâkim olan öğrencileri belirler. Bunun için de yedek görevler gereklidir. Bu görevlerin kişisel olarak ilgili, ilginç ve canlı öğrenme olasılıkları içermesinde fayda vardır. Öğrenciler ilgi alanlarına göre ürün ve süreç seçimleri yaparken öğretmenin kolaylaştırıcılığından faydalanırlar (Kingore, 2004). Belirlenen anahtar kavramlar, ilkeler, sorular ve sonuçlar dahilinde öğrencilerin anlayış düzeyleri farklılaştırılır. Öğrencilerin farklı ihtiyaçları, yetenekleri, güçlü yönleri ve ilgi alanları göz önüne alındığında, öğrenciler her tema ya da ünitede farklı seviyelerde bilgi ve beceri edineceklerdir. Tüm öğrencilerin kavramları anlaması gerekirken, öğrencilerin en uygun şekilde öğrenecekleri seviyeyi karşılamak için kavramların öğretildiği içeriği bireyselleştirmek genellikle gereklidir. Tüm öğrencilerin öğrenebileceği inancına bağlı kalmakla birlikte, farklılaştırılmış öğretim ve öğrenme, tüm öğrencilerin aynı miktarda içerik öğrenmesi gerekmeyeceğini öne sürer.

- Tüm öğrencilerin öğrenmesini istediğim temel kavramlar, ilgili uygulamalar, temel genellemeler ve kritik beceriler göz önüne alındığında, daha ileri gitmeye hazır olan öğrenciler için bilgi ve becerileri nasıl genişletebilirim?
- Daha temel bir seviyeye ihtiyaç duyan öğrencilerin de temel kavramları öğrenmek için zenginleştirici fırsatlar elde etmelerini nasıl sağlayabilirim?

Örnek: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Birinci Ünite: Modern Türk Devleti'nin Doğuşu

ÖĞRETME- ÖĞRENME YAŞANTILARI

Temel Kabuller	Öğrencilerin Mustafa Kemal Paşa'nın kişilik özelliklerine ilişkin temel bilgilere sahip oldukları kabul edilmektedir. I. Dünya Savaşı'nda savaşılan cepheler ve savaşın Osmanlı Devleti açısından sonuçlarına ilişkin ön bilgilere sahip oldukları kabul edilmektedir. Milli Mücadele Dönemi'ne ait temel bilgilere sahip oldukları kabul edilmektedir.
Ön Değerlendirme Süreci	Ünite kapsamında öğrencilere aşağıdaki rehber sorular sorulabilir: • Sizce Mustafa Kemal Paşa'yı siyasi ve askerî bir lider yapan kişilik özellikleri nelerdir? • I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti hangi cephelerde savaşmıştır? • Mustafa Kemal Paşa, "Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir." ifadesini kullanırken nereyi kastetmiş olabilir? Neden? • Büyük Millet Meclisinin Ankara'da açılmasının gerekçeleri neler olabilir? • Atatürk'ün dış politika anlayışını şekillendiren unsurlar neler olabilir? Ünite kapsamında öğrencilere aşağıdaki etkinlikler yaptırılabilir: • Mustafa Kemal Paşa'nın eğitim ve askerlik hayatındaki dönüm noktalarını gösteren bir tarih şeridi hazırlamaları istenebilir. • Milli Mücadele'de yayımlanan genelge ve toplanan kongrelerin güzergâhını harita üzerinde işaretlemeleri istenebilir. • Ünite ile ilgili bilmediği kavramlardan oluşan bir kavram bulmacası hazırlamaları istenebilir. • Lozan Barış Antlaşması'nda çözülemeyen konu başlıklarıyla ilgili liste hazırlamaları istenebilir.

Bu ön değerlendirmeler yapıldıktan sonra sınıfta daha ileri seviye olan öğrencilerle daha temel seviye öğrenime ihtiyaç duyan öğrenciler belirlenir. Sınıfta desteklemeye ihtiyaç duyan öğrenciler temel kabullere uymuyorsa temel bilgilerle ilgili öğretimsel süreçler işletilir. İleri düzeyde olan öğrenciler için de içerik derinleştirme ve karmaşıklaştırma planlanır.

Adım 3: Hangi becerilerin önemli olduğunu belirleyin

Öğrencilerin öğrenmesi, gözden geçirmesi ve uygulaması için hangi becerilerin önemli olduğunu belirleyin. Bir temayı/üniteyi tasarlarken, öğretmenler genellikle ikili bir odağı akıllarında tutarlar. Her tema bir içerik odağının yanı sıra bir beceri odağı da içerir. Örneğin, fen dersinde farklı ekosistemler hakkında bilgi edinmenin yanısıra öğrenciler çeşitli araştırma becerilerini ve yazma becerilerini gözden geçirme ve uygulama fırsatlarına sahip olacaktır. Becerileri uygulamak ve genelleştirmek için tekrarlanan uygulamalara ihtiyaç duyan öğrenciler için bu adıma dikkat etmek özellikle önemlidir.

Bu aşamada aşağıdaki soruları sormak faydalı olabilir:

- Öğrencilerin bu temanın/ünitenin sonunda ne yapabilmelerini istiyorum?
- Öğrencilerin bu tema için hangi yeni becerileri öğrenmeleri gerekecek?
- Öğrencilerin daha önce öğrendikleri becerileri gözden geçirmeleri ve uygulamaları için ne gibi fırsatlar var?

Örnek: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Birinci Ünite: Modern Türk Devleti'nin Doğuşu

ALAN BECERİLERİ	SBAB1. Zamanı Algılama ve Kronolojik Düşünme, SBAB3. Tarihsel Empati, SBAB4. Değişim ve Sürekliliği Algılama
KAVRAMSAL BECERİLER	KB2.4. Çözümleme, KB2.20. Sentezleme
EĞİLİMLER	E2.1. Empati, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.6. Analitiklik
PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER	
Sosyal-Duygusal	SDB1.1. Öz Farkındalık (Kendini Tanıma), SDB1.2. Öz Düzenleme (Kendini Düzenleme), Öğrenme Becerileri SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme
Değerler	D4. Çalışkanlık, D5. Dostluk, D6. Duyarlılık, D12. Sabir, D16. Sorumluluk, D19. Vatanseverlik
Okuryazarlık Becerileri	OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB6. Vatandaşlık Okuryazarlığı
DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER	Coğrafya, Uluslararası İlişkiler, Sosyoloji
BECERİLER ARASI İLİŞKİLER	SBAB2.1. Meraka Dayalı Soru Sorma, SBAB2.3. Kaynağı İnceleme, SBAB3.1. Tarihsel Bağlamsallaştırma, SBAB10. Harita, KB3.1. Karar Verme, KB3.2. Problem Çözme

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli yapısı gereği üniteye yönelik önemli becerileri de listelemiştir. Bu beceriler ilgili öğrenme çıktıları için aşağıdaki şekilde sıralanmıştır.

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

İTA.12.1.1. Mustafa Kemal Paşa'nın kişilik özelliklerinin oluşmasında etkili olan unsurları çözümleyebilme

a) Mustafa Kemal Paşa'nın kişilik özelliklerini belirler.

b) Mustafa Kemal Paşa'nın yetiştiği dönemin koşullarını, aldığı eğitimi ve askerlik deneyimini belirler.

c) Mustafa Kemal Paşa'nın kişilik özellikleriyle bu özelliklerin oluşmasında rol oynayan unsurlar arasında ilişki kurar.

Adım 4: Genel müfredata uygunluğu ayarlayın

Kendi bağlamınızla ilgiliyse, Türkiye Yüzyılı Maarif Modelinin hangi tema veya konu alanıyla kesişebileceğini belirleyin. Bir dersi planlarken, birçok öğretmenin müfredat standartlarının belirli bir çalışma teması bağlamında en iyi nasıl karşılanabileceğinin farkında olması gerekir. Müfredat standartları içeriğin veya öğretimin odağını yönlendirmese de dikkatli bir planlama, belirlenen ünite/tema içeriği ve çıktılarıyla uygun bir arayüz olmasını sağlayabilir. Bu aşamada aşağıdaki soruyu sormak faydalı olabilir:

- Bu etkinlikte yaptıklarımız müfredattaki amaçlara ne kadar uygun?

Örnek: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Birinci Ünite: Modern Türk Devleti'nin Doğuşu

Derste uygulayacağınız etkinliklerin Türkiye Yüzyılı Maarif Modelinin bileşenlerine uygun olması gerekmektedir. Bu modelde hızlandırma ve müfredat sıkıştırma/daraltma uygulanmamaktadır. Bu nedenle üst sınıftan ya da temadan öğrenme çıktısı eklenmemektedir. Mevcut tema ya da ünitedeki becerilerin daha sade ya da daha zengin bir şekilde sunumuna yönelik farklılaştırma yapılabilmektedir.

Adım 5: Öğrencilerin içeriği en iyi nasıl öğrenebileceğini belirleyin

Öğrenci ihtiyaçları, yetenekleri, güçlü yönleri ve deneyimleri göz önüne alındığında, öğrencilerin belirlenen kavramlar, ilkeler veya temel sorular hakkında en iyi nasıl öğrenebileceklerini belirleyin. Öğrencilerin belirli bir temanın/ünitenin temel kavramları etrafında anlam inşa edebilecekleri çeşitli yollar vardır. Her bir öğrencinin öğrenme profili, öğretim sürecinin öğrenci ihtiyaçları, ilgileri, yetenekleri ve deneyimleriyle uyumlu olmasını sağlamak için ihtiyaç duyulacak öğretim faaliyetlerinin türlerini belirleyecektir. Bu aşamada aşağıdaki soruları sormak faydalı olabilir:

- Hangi yöntem ve tekniklerden yararlanabilirim?
- Seçtiğim yöntem ve teknikler öğrencilerin güçlü yönlerini, ilgi alanlarını, yeteneklerini ve deneyimlerini en üst düzeye çıkaracak mı?
- Bazı öğrencilerin ne gibi ek destek ihtiyaçları olacak?
- Etkinlikler bu ek destek ihtiyaçlarını en iyi şekilde nasıl karşılayabilir?
- Bu ünitedeki etkinlikler için öğrencileri en iyi nasıl gruplandırabilirim?

Örnek: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Birinci Ünite: Modern Türk Devleti'nin Doğuşu

Öğrenme Çıktısı: *İTA.12.1.1. Mustafa Kemal Paşa'nın kişilik özelliklerinin oluşmasında etkili olan unsurları çözümleyebilme*

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları	**İTA.12.1.1** Öğrencilerden Mustafa Kemal Paşa'nın kişilik özellikleri ile bunların oluşmasında etkili olan unsurlar hakkında "bildiklerim, merak ettiklerim, öğrendiklerim ve hissettiklerim formu" nun "bildiklerim ve merak ettiklerim" bölümlerini doldurmaları istenir (SBAB2.1). Öğrenciler, verilen kaynaklardan hareketle Mustafa Kemal Paşa'nın kişilik özelliklerini belirler. Ayrıca yetiştiği dönemde Osmanlı Devleti'nin siyasi, sosyal ve ekonomik durumu, aldığı eğitim ve Milli Mücadele'ye kadar geçen süreçte askerlik deneyiminin rolü üzerinden kişilik özelliklerinin oluşmasındaki temel unsurları belirler (OB1, SBAB3.1). Ulaştığı bilgilerden hareketle Mustafa Kemal Paşa'nın kişilik özellikleri ile bu özellikleri ortaya çıkaran temel unsurlar arasında ilişki kurar (KB3.1). Bu süreçte Mustafa Kemal Paşa'nın eğitim hayatında ve görev yaptığı cephelerde azimli ve kararlı davranışlarına örnekler gösterir (D4). Öğrencilerden, edindiği bilgilerden yola çıkarak ilgili formun öğrendiklerim ve hissettiklerim bölümlerini doldurmaları istenir (SDB1.1).

Bu adımda yapılacak ilk iş ilgili öğrenme çıktısı için Türkiye Yüzyılı Maarif Modelinde yer alan öğrenme-öğretme uygulamalarını incelemektir. Bu uygulama sürecinin sınıftaki öğrencilerin hazırbulunuşluk, ilgi ve öğrenme profillerine uygunluğu değerlendirilir. Öğrencilerin özelliklerine göre bu uygulama farklılaştırılır. Burada yapılabilecek farklılaştırmaya şunlar örnek verilebilir:

Sınıfa Mustafa Kemal Atatürk ile ilgili üç-dört farklı kitap sunulabilir. Okumakta zorlanan öğrenciler için, çoklu başlık seçiminin bir parçası olarak daha kolay okunabilirlik seviyesine sahip birkaç kitap seçilir. Bu kitaplardan birinin, alternatif bir formata ihtiyaç duyan öğrenciler için sesli kaydı olabilir. Tek kitap seçimleri ve ek kaynaklar, çeşitli okuma seviyelerini ve ilgi alanlarını yansıtan materyalleri içermelidir. Seçilen her kitap için öğrenciler küçük gruplara ayrılarak kitapları okurlar. Öğrencilerin güçlü yönleri, ihtiyaçları, yetenekleri ve ilgi alanları kitap tartışma gruplarına dahil edildiği gibi grup araştırması ve sonuç projesi gibi çeşitli faaliyet türlerine de dahil edilir. Küçük grup tartışmalarında öğrenciler; okumak istedikler kitabı seçebilir, araştırmak istedikleri konuyu seçebilir, listelenen kaynaklar arasından seçim yapabilir veya grup araştırması için kullanmak istedikleri ek kaynakları önerebilir.

Adım 6: Ürün seçeneklerini, biçimlendirici ve özetleyici değerlendirmeleri seçin

Bir ünite/tema birtakım öğrenci ürünleri veya çıktılarıyla sonuçlanmalıdır. Öğrencilerin ihtiyaçları, ilgi alanları, yetenekleri ve deneyimleri, onların öğrenmelerini başarılı bir şekilde uygulamalarını ve bütünleştirmelerini kolaylaştıracak ürünleri ve sonuçları belirleyecektir. Öğrencileri ünite/temadaki bilgi ve becerileri uygulamaya ve önceki öğrenmeleriyle bütünleştirmeye teşvik edecek ürün seçenekleri tercih edin. Aşağıdaki sorular bu adımda yardımcı olabilir:

- Öğrencilerin temel kavramlar, yol gösterici ilkeler veya temel sorularla ilgili olarak öğrendiklerini göstermelerine olanak tanıyacak ve öğrencilerin öğrendiklerini entegre etmek ve uygulamak için ihtiyaç duydukları hangi ürünleri bekliyorsunuz?
- Öğrendiklerini göstermek için öğrencileri güçlü yönlerini geliştirmeye teşvik edecek ne gibi seçenekler yaratılabilir?
- Öğrencinin ürün seçiminde seçim yapmasına nasıl fırsat verilebilir?
- Öğrenciler öğrendiklerini en iyi nasıl paylaşabilir?

Farklılaştırılmış sınıfta değerlendirme sadece ders sonunda yapılmaz. Öğrencinin bir tema boyunca nasıl performans gösterdiğine odaklanır. Değerlendirme sürekli ve tanısaldır. Değerlendirme her gün öğrencilerin belirli fikir ve becerileri öğrenmek için hazırbulunuşluk düzeyleri, ilgi alanları ve öğrenme profilleri hakkında bilgi almak amacıyla yapılır. Değerlendirme için küçük grup ya da sınıf tartışmaları, öğrenme günlüğü, portfolyo çalışmaları, ders sonu öğrenme etkinlikleri, bireysel beceri listeleri, ön sınavlar, ödevler ya da bireysel ilgi anketleri işe yarar (Tomlinson, 2001).

Bir öğrencinin en iyi nasıl öğrendiğini zaten ele alan temanın başındaki biçimlendirici değerlendirme, öğrencinin konu hakkında halihazırda ne bildiğini anlamada öğretmene yardımcı olabilir (Kronberg vd., 1997). Hem öğrencilere hem de öğretmenlere yararlı geri bildirim sağlamak için tema boyunca kullanılabilecek biçimlendirici ve özetleyici değerlendirme yaklaşımları seçilmelidir. Farklılaştırılmış öğretme ve öğrenmenin etkilerini sürekli olarak değerlendirmek için, değerlendirmenin başlangıçta gerçekleşecek şekilde tasarlanması esastır.

Biçimlendirici değerlendirme genellikle ünitenin başında yapılır ve ünite etkinlikleri boyunca devam eder. Bir öğretmenin bakış açısından, biçimlendirici değerlendirmenin faydaları arasında üniteye başlamadan önce öğrencilerin bir konu ya da kavram hakkındaki bilgilerine dair farkındalıklarının artması yer alır. Bu bilgi, öğretmenin öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerine uygun öğretim etkinlikleri olanak tanır. (Kronberg vd., 1997).

Farklılaştırmada öğrencilerin kendilerini değerlendirmesine de olanak verilir. Bu bağlamda öz değerlendirme, öğrencileri öğrenme sorumluluklarını ve mükemmelleşme motivasyonlarını artırmaya teşvik eder.

Öğrenci yansıması için üstbilişsel araçlar, ilgi envanterleri, hedef belirleme ve öğrencilerin öz değerlendirmeleri için dereceli puanlama anahtarları, salt görüşler yerine değerlendirme için standartlar sağlar (Kingore, 2004).

Bir ünitenin/temanın başında, tema boyunca ve temanın sonunda değerlendirme yapılması farklılaştırmanın temel bir özelliğidir. Sürekli değerlendirmeden elde edilen bilgi hem öğrenciler hem de öğretmenler için öğretme ve öğrenme sürecini sürekli olarak izleme fırsatları yaratan geri bildirim sağlar. Bu aşamada aşağıdaki sorular yardımcı olabilir:

- Öğrencilerin konu hakkında halihazırda ne bildiklerini en iyi nasıl değerlendirebilirim?
- Tema/ünite boyunca etkinliklerin etkililiğini belirlememe yardımcı olacak ne tür geri bildirimler istiyorum?
- Öğrencilerin öğrendiklerinin yeterliliğini gösterecekleri farklı seviyeleri tanıyacak değerlendirme araçlarını en iyi nasıl tasarlayabilirim?
- Öğrencileri öz-değerlendirmeye nasıl aktif olarak dahil edebilirim?

Örnek: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Birinci Ünite: Modern Türk Devleti'nin Doğuşu

Türkiye Yüzyılı Maarif Modelinde yer alan öğrenme kanıtları farklılaştırmaya uygun olarak tasarlanmıştır. Ancak öğrencilerin özellikleri ve uygulanan öğretimsel sürece uygun bir ürün seçeneği de sunulabilir. Beşinci adımda verilen örnekte olduğu gibi öğrenciler kendi gruplarıyla yaptıkları araştırmayı sunabilirler.

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Bu ünitedeki öğrenme çıktıları: giriş-çıkış kartı, açık uçlu sorular, yapılandırılmış grid ve performans görevleri ile değerlendirilebilir.

Mustafa Kemal Paşa'nın kişilik özelliklerinin oluşmasında etkili olan unsurlara dair çözümlemelerin değerlendirilmesinde giriş-çıkış kartı (bildiklerim, merak ettiklerim, öğrendiklerim ve hissettiklerim), Milli Mücadele Dönemi'ndeki siyasi ve askerî gelişmelerin yeni Türk devletinin kuruluşuna etkilerinin değerlendirilmesinde açık uçlu sorular, Atatürk Döne- mi'nde meydana gelen dış siyasi gelişmelerin karşılaştırılmasıyla ilgili olarak da yapılandırılmış grid kullanılabilir.

Milli Mücadele'nin hazırlık sürecinde meydana gelen siyasi, askerî, sosyal ve ekonomik gelişmelerin dönemin bakış açılarıyla değerlendirilmesi amacıyla öğrencilere Kuvayımilliyeye gönüllü olarak katılan bir askerin gözünden bulunduğu çevrenin siyasi, askerî, sosyal ve ekonomik koşullarının Milli Mücadele'ye etkisini yansıtan mektup hazırlamaya yönelik bir performans görevi verilebilir. Hazırlanan performans görevi; tarihsel bağlamsallaştırma, içerik, karşılaştırma, dil ve anlatım gibi ölçütlerden oluşan dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Öğrencilere Atatürk Dönemi'nde meydana gelen iç siyasi gelişmelerin yeni Türk devletinin kurumsallaşmasındaki rolüyle ilgili olarak köşe yazısı hazırlamaya yönelik bir performans görevi verilebilir. Performans görevinin değerlendirilmesinde özgünlük, kaynakça kullanımı, kapsam, ilişkilendirme gibi ölçütlerden oluşan dereceli puanlama anahtarı ile grup değerlendirme ve akran değerlendirme formları kullanılabilir. Dereceli puanlama anahtarıyla yapılan değerlendirmeler ve ünite süresince yapılan yazılı yoklamalar sonuç değerlendirmede kullanılabilir.

Adım 7: Planlama aşamalarını tamamladıktan sonra içerik, süreç ve ürün boyutlarından hangisi ya da hangilerini farklılaştıracağınızı belirleyin

Farklılaştırılmış sınıflarda, içerik, süreç ve ürün boyutları öğrencilerin ihtiyaçlarına göre uyarlanır. Bu yaklaşım, öğrencilerin kendi hızlarında ilerlemelerine, öğrendiklerini farklı şekillerde göstermelerine ve öğrenme ortamının özelliklerine göre esneklik sağlar (Akdeniz & Koçer, 2019).

Hazırbulunuşluk düzeyi düşük olan öğrencilerin gereksinimleri (Tomlinson, 2001):

- İlerlemeleri için, öğrenmedeki boşluklarını belirleme, doldurma sürecinde yardım/destek
- Doğrudan öğretim ve alıştırma için daha fazla fırsat
- Deneyimlerine daha yakın olan ve daha basit okuma becerilerini gerektiren, karmaşık olmayan, daha iyi yapılandırılmış ya da daha somut etkinlik ve ürünler
- Daha düşük hızda öğrenme

Daha ileri düzeyde olan öğrencilerin gereksinimleri ise şu yönde olabilir (Tomlinson, 2001) :

- Daha önce öğrenilmiş kavrayış ya da becerilerle ilgili alıştırmaların atlanması
- Daha karmaşık, açık uçlu, soyut, çok yönlü ve ileri düzeyde okuma malzemelerini içeren etkinlik ya da ürünler
- Daha yüksek çalışma temposu veya bir konuyu derinlemesine bir konuyu derinlemesine öğrenmek için daha düşük bir çalışma temposu

Öğrenci ilgisi öğrenmeyi etkiler. Örneğin, müzik seven bir öğrenciye matematik öğretiminde müzik kullanmak faydalı olabilir. Öğrencilerin öğrenme profilleri, farklı zeka türleri, cinsiyet, kültür ve öğrenme stilleri gibi çeşitli faktörlerden etkilenir. Kimi öğrenci tartışarak öğrenirken, kimi tümevarım ya da tümdengelim yöntemlerini tercih eder. Öğretmenler, müfredatı öğrenci özelliklerine göre uyarlayabilirler. Ancak, her müfredat öğesini farklılaştırmak zorunlu değildir. Farklılaştırılmış bir sınıfta, bazen bütün sınıfa yönelik, farklılaştırılmamış öğretim uygulanabilir.

Öğrencilerin öğrenme stilleri ve çoklu zekâ teorileri üzerine yapılan değerlendirmeler, her bir öğrencinin bilgiye erişme, işleme ve ifade etme şeklini belirler. Bu bilgi, öğretmenlere öğrencilerin güçlü yönlerini keşfetme ve öğretim stratejilerini buna göre ayarlama fırsatı sunar. Ayrıca, öğrencilerin kendi öğrenme tarzlarını anlamaları ve üstbilişsel becerilerini geliştirmeleri için önemlidir. Bu, öğrenmeye devam etmek için gereken bir bilgidir (Gregory & Chapman, 2012). En popüler öğrenme stili sınıflamasına göre öğrenme işitsel, görsel, dokunsal ve kinestetik olarak sınıflandırmaktadır. Ancak yaratıcı öğrenen, analitik öğrenen, tek duyulu öğrenen veya kendini ifade eden öğrenciler, ustalık öğrencileri, anlayarak öğrenenler, kişilerarası öğrenenler gibi farklı sınıflandırmalar da mevcuttur. Öğretmenlerin bu sınıflandırmalara hâkim olması ve bunları dikkate alarak öğrencilerin öğrenme profillerini çıkarması beklenmektedir.

İçerik, Süreç ve Ürün Farklılaştırma

İçerik Farklılaştırma

Müfredat içeriğini farklılaştırmak için hangi stratejiler kullanılırsa kullanılsın, tüm öğrencilerin eleştirel düşünmeyi içeren ve her öğrenci için uygun bir zorluk seviyesinde tasarlanmış ilgili öğrenmeye erişimlerinin olması önemlidir. Daha önce de belirtildiği gibi, temel kavramların açıklığı ve istenen çıktılar, tutarlı müfredat içeriği planlamak için esastır. Öğretmenler, öğrencilerin içeriği önceki bilgi ve deneyimleriyle ilişkilendirmelerine yardımcı olmak için birçok farklı teknik kullanır. Yeni bir konuyu tanıtırken öğrencilerin ön bilgilerini ve potansiyel ilgilerini değerlendirmek için kullanılan tekniklerden biri, bir ilan panosunu süslemek, bir yazı tahtasını resmetmek ve dersin ya da ünitenin ana kavramıyla ilgili bir soru sormaktır.

Öğrencilerin öğrendiklerini (müfredatı) farklılaştırmak için çeşitli yaklaşımlar vardır. Bunlar arasında kavram temelli öğretim, çeşitli kaynaklardan yararlanma, öğrenciden öğrenciye desteklere erişim, teknolojiden yararlanarak bağımsız çalışma veya güncel keşifler tasarlama, öğrenme merkezleri tasarlama, grup araştırmalarını dahil etme, müfredat sıkıştırması uygulama, bireyselleştirilmiş öğrenme sözleşmeleri tasarlama ve farklı düzeylerde sorular sorma yer alır. İçerik farklılaştırmada dikkat edilecek hususlar (Akdeniz & Koçer, 2019; Gregory & Chapman, 2012).:

- Hazırbulunuşluk, ilgi ve öğrenme stillerine göre içerik belirleyin
- Öğrencilerin ilgisini çeken güncel konuları dahil edin. (İçeriğin öğrencilerin ilgilerine göre farklılaştırılması; öğrencilerin ilgi alanlarına göre materyaller hazırlanmasıyla, ilgi alanlarında çalışma şansı hem de ilgilerini genişletme imkânı verilerek yapılır.)
- Bilginin sunumu ve öğrencilerin bilgiye erişimini onların öğrenme profillerine göre farklılaştırın. Örneğin içeriğin sunulacak materyalin görsel, işitsel ve kinestetik yollarla sunumu yapılabilir.
- Çeşitli perspektifleri dahil edin.
- Öğrencilerin deneyimlerinden yararlanın.
- Tek boyutlu yaklaşımlar yerine çok boyutlu yaklaşımlar için çaba gösterin.
- Kaynak ve malzeme temin ederken yaratıcı düşünün.
- Öğrenci çalışmaları için net beklentiler, makul zaman çizelgeleri ve kalite göstergeleri oluşturun.

Hazır bulunuşluğa göre içeriği farklılaştırma

Öğrencinin ne bildiği, konu hakkında ne hissettiği ve çalışma sırasında ne öğrenmek istediği bilindiğinde, bireysel ihtiyaçlara yönelik planlama yapmak daha kolay hale gelir. Yüksek başarı hedefiyle öğretim yaparken, öğrencileri değerlendirmenin önemli bir yönü, öğrencilerin halihazırda ne bildiklerini bulmaktır. Bu bilgi, öğrencilerin önceki öğrenmelerine ve deneyimlerine dayanır. Öğretmenler, bilginin ön değerlendirmesini yaparak müfredatı planlayabilir. Hem sınıfın hem de bireylerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde öğretim tasarlayabilir (Gregory & Chapman, 2012).

Öğrencileri önbilgi düzeylerine göre değerlendirdikten sonra farklı düzeylere hitap eden etkinlikler tasarlayarak, düzeylerine göre farklı gruplarda çalışabilir, öğrencilere derinlemesine çalışacakları konuyu tercih etme imkânı vererek, öğrencilerin anlama düzeylerine göre temel veya gelişmiş kaynakları kullanımlarına sunarak sağlanabilir. Öğretime başlamadan önce öğrencilerin önbilgi düzeylerinin belirlenmesi gerekir. Bir konuya, üniteye veya öğrenme birimine başlamadan önce öğrencilere ön test uygulanır (Akdeniz & Koçer, 2019).

Türkiye Yüzyılı Maarif Modelindeki desteklemede içerik daha anlaşılır hale getirilirken zenginleştirmede farklı disiplinler ile bağlantısı veya aynı konunun derinlemesine sunumu gerçekleştirilir. Öğrencilerin düzeylerine göre öğretim planlanmalıdır. Söz konusu içerikle ilgili daha az bilgiye sahip olan öğrenciler için destekleyici ve toparlayıcı bir çalışma yapılırken ileri düzeyde bilgiye sahip öğrenciler için derinlemesine araştırma yaptırılabilir. Örneğin, çevre konusunda düşük hazırbulunuşluk düzeylerine sahip bireyler için

dersin kazanımlarına yönelik çalışmalar yapılırken ileri düzeyde bilgiye sahip öğrenciler çevrenin canlılar üzerindeki fizyolojik, psikolojik vb. etkilerini araştırabilirler. Matematik dersinde öğrencilerin kazanması hedeflenen davranış alan hesaplama ise normal seviyedeki öğrenciler alan ölçü hesaplaması yaparken ileri seviyedeki öğrencilere binaların alanlarının hesaplanması ve karşılaştırılması görevi verilebilir. İngilizce dersinde, öğretmen sınıfa farklı okuma seviyelerinde dergiler getirebilir. Öğrenciler hazırbulunuşluk durumlarına göre istedikleri dergileri seçer ve okuma yapabilirler. Benzer şekilde Türkçe dersinde okuma çalışmalarında sınıfa farklı tür ve seviyede kitaplar getirilerek öğrencilerin kendi ilgi ve seviyelerine göre seçim yapmaları sağlanabilir (Akdeniz & Koçer, 2019).

İlgiye göre içeriği farklılaştırma

İçeriğin öğrencilerin ilgilerine göre farklılaştırılması; öğrencilerin ilgi alanlarına göre materyaller hazırlanmasıyla, ilgi alanlarında çalışma şansı hem de ilgilerini genişletme imkânı verilerek yapılır. Canlıların ortak özellikleri konusunda, dinozorlara ilgisi olan öğrencinin dinozorların özellikleri ile, evcil hayvanı olan öğrencinin sahip olduğu evcil hayvanın özellikleri ile, bitkilere ilgisi olan öğrencinin sevdiği bir bitkinin özellikleri ile, uzaya ilgisi olan öğrencinin uzayda yaşayabilecek bir canlıyı hayal edip onun özellikleri ile konunun çalışılması buna örnek verilebilir. Farklı ilgilere sahip öğrenciler aynı konu üzerinde farklı şekilde çalışmış olurlar. Sınıfta öğrenciler ilgilerine göre gruplandırılabilir (Akdeniz & Koçer, 2019).

Öğrenme profiline göre içeriği farklılaştırma

İçeriğin öğrencilerin öğrenme profillerine göre farklılaşması ise bilginin sunumu ve bilgiye erişiminin öğrencilere göre farklılaştırılmasını içerir. Örneğin içeriğin sunulacak materyalin görsel, işitsel ve kinestetik yollarla sunumu yapılabilir. Etkinliklerde kullanılacak örnek problemler, problem durumları farklı duyu organları tarafından algılanmasını sağlayacak şekilde verilebilir. Somut ve soyut öğrenme deneyimleri sağlayarak öğrencilerin tercih ettikleri öğrenme profiline uygun öğretim yapılmalıdır (Akdeniz & Koçer, 2019).

Süreç Farklılaştırma

Süreç boyutu, öğretim programının içeriğinin öğretilme yollarını ve öğrencinin bilgiyi öğrenme ve kullanma biçimlerini kapsar. Farklılaştırılmış öğretimde bu, öğrencilerin öğrenme stilleri ve tercihlerine göre öğretim yöntemlerinin çeşitlendirilmesi anlamına gelir. Sürecin farklılaştırılması, öğrenenlerin tamamlamaları gereken görevlerin karmaşıklık ve soyutluk düzeyinin arttırılmasıyla gerçekleştirilebilir. Bu, öğrencilerin eleştirel ve yaratıcı düşünmelerini teşvik ederek veya öğrenme yöntemlerini çeşitlendirerek olabilir. Öğretmenin öğrencilere bilgiyi anlamlandırma sürecinde farklı seçenekler ve yöntemler sunması da sürecin farklılaştırılmasına katkı sağlar. Öğrenenlere verilen görevin zorluk düzeyinin farklılaştırılmasıyla, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerine göre süreç farklılaştırılmış olur. Bu şekilde, her öğrencinin bireysel ihtiyaçlarına ve öğrenme stillerine uygun bir öğrenme ortamı oluşturulabilir.

Öğrenenlere bilgiyi anlamlandırma sürecinde kendi ilgi alanlarına yönelik çalışma fırsatları sunulması, sürecin ilgiye göre farklılaştırılmasını sağlar. Bu şekilde, öğrencilerin motivasyonu artar ve öğrenme deneyimleri daha anlamlı hale gelir. Ayrıca, öğrencilere kendi tercih ettikleri öğrenme yollarıyla bilgiyi anlamlandırma imkânı verilmesi, öğrenme profillerine göre farklılaşmayı sağlar. Her öğrenci farklı öğrenme stillerine ve tercihlerine sahip olduğundan, bu yaklaşım öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir ve öğrenme sürecini daha etkili hale getirir.

Sürecin farklılaştırılmasında hazırbulunuşluk düzeyleri farklı ise; katlı öğretim, farklı seviyelerde materyal ve çalışma grupları yapma, öğrenme merkezleri, öğretmen rehberliğinde mini workshoplar, seviyeye göre bireysel ve toplu öğretim, hazırbulunuşluk düzeylerine göre homojen veya heterojen gruplamalar kullanılabilir. İlgileri farklı ise, ilgi merkezli çalışma ve tartışma grupları, jigsawlar, benzer veya farklı ilgiye sahip öğrencilerden oluşan çalışma grupları ve tartışma grupları, ilgilerini çeken konuları diğerleriyle paylaşmaya yönelik etkinlikler kullanılabilir. Öğrenme profilleri farklı ise, öğrencileri bireysel ya da grupla çalışmaya

teşvik, öğrenmeleri için farklı seçenekler sunma, işbirlikçi ve bireysel çalışmalar arasında denge kurma etkinliklerin farklılaştırılmasında kullanılabilir. Sınıfta öğrencilerin ilgilerine ve öğrenme profillerine göre öğrenme merkezleri oluşturulabilir. Öğrenme merkezleri, öğrencilerin benzer ilgi vb. özelliklerine göre gruplandırıldığı fiziksel alanlardır. İstasyon tekniğinden farkı, öğrenme merkezlerinde ardışıklık yoktur. İstasyon tekniğinde, öğrenciler bir sonraki istasyona devam ederlerken öğrenme merkezlerinde gruplandırma esnektir. Okuma, bilgisayar, tartışma, müzik, lego vb. farklı çeşitte, öğrencilerin ve sınıfın durumuna göre merkezler oluşturulabilir (Akdeniz & Koçer, 2019).

Farklılaştırılmış öğretim ya da öğrenmede sürecin farklılaştırılmasında sıklıkla kullanılan yöntemler ve teknikler bulunmaktadır. Bunlardan sıklıkla kullanılanlar aşağıda sunulmuştur (Avcı & Yüksel, 2018; Kingore, 2004; Kronberg vd., 1997; Tomlinson 2001):

- Esnek gruplama
- Öğrenme merkezleri
- Öğrenme istasyonları
- Akran öğretimi
- Açık uçlu görevler
- Küpleme
- Ayarlanmış ödevler
- SCAMPER
- Sinektik
- Analojiler ve Metaforlar
- Morfolojik Analiz / Sentez
- Sokratik yöntem
- Ayrılıp / Birleştirme (Jigsaw)
- Ters/Yüz eğitim (Flipped Learning)
- Öğrenme Sözleşmeleri
- Öğrenme Günlüğü
- Kademeli etkinlik (Tiered Activities)
- Proje tabanlı öğrenme
- Oyunlaştırma
- RAFT tekniği
- İskele: Destekleyiciler sunma (scaffolding)
- Araştırma ve bağımsız çalışma
- Grup araştırması

Bunlara ek olarak başka yöntem ve teknikler de kullanılabilir. Örneğin: çoklu zekâ yaklaşımı, yapbozlar, kasetler, boş zaman etkinlikleri, çeşitli tablolar, çeşitli konu metinleri, çeşitli ek malzemeler, edebiyat toplantıları, küçük gruplara öğretim, yörünge projeleri, 4mat modeli, çeşitli soru sorma stratejileri, ilgi merkezleri, ilgi grupları, öğretimin yoğunlaştırılması, çeşitli günlük soruları, karmaşık öğretim, öğrenci öz değerlendirmeleri, düşünme ve sorgulama, basamaklandırılmış öğretim, sorgulamaya dayalı öğrenme vb. (Tomlinson, 2001). Bu liste, çeşitli öğretim yöntemlerini ve stratejilerini kapsar.

İhtiyaçlarınıza göre bu yöntemleri uygun şekilde kullanabilir ve öğrenme deneyimlerini zenginleştirebilirsi-

niz. Yukarıda bahsi geçen yöntemlerden bazılarını kısaca tanıtmakta fayda bulunmaktadır.

Esnek gruplama öğrencilerin öğretim ihtiyaçları ve/veya ilgi alanlarına dayalı olarak belirli bir nedenle geçici gruplar oluşturmayı içerir. Bu gruplar, matematik veya okuma becerilerine göre oluşturulan beceri temelli gruplar olabileceği gibi, bir konunun belirli alanlarındaki öğrenci ilgilerine göre oluşturulan ilgi temelli gruplar da olabilir. Gruplama esnekliği, öğrencilerin gösterdikleri performansa, ilgi alanlarına ve çeşitli bilgi tabanı seviyelerine göre hareket etmelerini sağlar. Her grup bulgularını sınıfın geri kalanına sunar. Öğrencilerin çeşitli kriterler kullanılarak gruplandırılması özellikle önemlidir. Örneğin, öğrenciler güncel bir alanda ortak bir ilgiyi paylaştıkları için birlikte gruplandırılabilirler. Öğrenciler, bir ön testte veya diğer biçimlendirici değerlendirmelerde belirtilen ortak bir öğrenme ihtiyacı nedeniyle birlikte gruplandırılabilir. Öğrenciler, öğrenme güçlerinin tamamlayıcı niteliğine dayalı olarak birlikte gruplandırılabilir (Kronberg vd., 1997). Esnek gruplama T: tüm sınıf, O: Ortak, Y: tek başına ve K: küçük grup şeklinde yapılabilir. Bu gruplama yöntemleri sınıfta uygun oldukları yerlerde kullanılabilir. Esnek gruplama en sık kullanılan farklılaştırma yöntemlerinden biridir.

Öğrenme merkezleri sınıfta "çalışma laboratuvarı" olarak hizmet verebilen veya müfredatın hedeflerini tamamlayan veya geliştiren materyalleri ve bağlantı faaliyetlerini barındıran belirlenmiş alanlardır. Öğretmenin tüm öğrenme için hazır bulunması gerekmez ve öğrenme merkezlerinde öğrenciler için keşif, uygulama ve genişletme faaliyetlerine kolayca erişilebilir. Örneğin, öğretmen tek basamaklı çarpanlarla çarpma konusunda doğrudan öğretim için küçük bir grupla bir araya gelirken, bazı öğrenciler temel çarpma işlemlerini uygularken, diğerleri daha üst düzey çarpma becerilerini içeren etkinlikler üzerinde çalışır (Forsten vd. 2002).

İstasyon tekniğinde sınıfta öğrenciler önbilgi düzeylerine göre gruplandırılabilir. Öğretmen öğrencilere birebir öğretim, alıştırma veya uygulamalar yaptırılabilir. Sınıf içerisinde istasyonlar kurulabilir. İstasyon, öğrencilerin aynı anda farklı seviyedeki görevler üzerinde çalıştıkları noktalardır. Aynı önbilgiye sahip öğrenciler aynı istasyondan çalışmaya başlarlar ve ileri istasyonlara doğru geçiş yaparlar. Dersin konusu ile ilgili önbilgisi eksik veya olmayan öğrenciler birebir öğretimin yapıldığı istasyon 1'den başlarlar. İleri düzeyde bilgiye sahip olan (özel yetenekli öğrencilerle beraber diğerleri) öğrenciler de istasyon 3'te çalışmaya başlarlar. Böylelikle her öğrenci kendi önbilgi seviyesine göre öğretime başlar aynı zamanda özel yetenekli öğrenciler de akranlarından soyutlanmamış bir şekilde paylaşım içerisinde olurlar (Akdeniz & Koçer, 2019).

Akran öğretimi öğrencilerin belirli ihtiyaçlar konusunda birbirlerine yardımcı olmaları, onlara ne bildiklerini anlama ve bilgiyi nasıl kullanabilecekleri konusunda sorumluluk vermenin bir yoludur. Ders veren öğrenci öğretirken daha iyi öğrenir. Öğrenciler genellikle birbirleriyle öğretmenin kullandığından farklı kelimeler kullanarak iletişim kurarlar ve bazen onların açıklama biçimleri akranlarının anlaması için daha kolay olabilir.

Bir sınıfta çok çeşitli öğrenciler varsa ve öğretmen tüm öğrencilerin aynı temel fikirleri öğrenmesini istiyorsa, **kademeli etkinlik yaklaşımını** kullanabilir. Öğretmen farklı okuma materyalleri seçer ve bunları öğrencilerin okuma seviyeleriyle eşleştirir. Tüm öğrenciler aynı konu hakkında okur; sadece süreçte farklı materyaller kullanırlar. Öğretmenler ayrıca ödevleri farklılaştırabilir. Örneğin, tüm öğrenciler aynı konu hakkında bir rapor yazar, ancak bir grup basit açıklayıcı parçalar yazarken, diğer grup daha üst düzey pozisyon kağıtları yazar (Forsten vd. 2002). **Ayarlanmış ödevler,** öğretmenlerin öğrencilerin farklı hazır bulunuşluk seviyelerinde olabileceklerini kabul ederek temel becerilere odaklanmalarına ve temel kavramları anlamalarına yardımcı olmalarını sağlar (Gregory & Chapman, 2012).

Küpleme, öğrencilerin farklı düzeylerde düşünmelerine yardımcı olabilecek bir başka tekniktir. Başlangıçta yazmayı teşvik etmek için tasarlanmış daha sonra okuduğunu anlamayı artırmak için uygulanmıştır (Kronberg vd., 1997). Küpleme, bir konuyu altı bakış açısından ele almaya yönelik bir tekniktir. Her bir yüzünde aşağıdaki altı kelimeden birinin yer aldığı altı kenarlı bir küpün kullanılmasından oluşur: küpün ilk tarafı tanımlayın, başka bir taraf: karşılaştırın, üçüncü taraf: ilişkilendirin, dördüncü taraf: analiz edin, beşinci taraf: uygulayın ve altıncı taraf: lehinde ya da aleyhinde tartışın şeklinde talimatlandırılır.

Küpleme, birçok yönüyle öğrencilerin bir konuya çeşitli açılardan bakmalarına ve tek bir bakış açısı yerine çok boyutlu bir bakış açısı geliştirmelerine olanak tanır. Küpler, öğrenmeyi hazır bulunuşluk (içeriğe aşinalık veya beceri düzeyi), öğrenci ilgisi ve/veya öğrenme profiline (çoklu zekâ) göre farklılaştırma şansı sunar. (Gregory & Chapman, 2012).

Öğrenme sözleşmesi, tüm sınıftaki öğrencilerle de yapılabilir ancak daha çok sınıf düzeyinden ilerde olan çocuklarda kullanılan bir yöntemdir. Öğretmen ve öğrenci arasında müzakere edilen görevlerin, zaman çizelgelerinin ve görev performans gerekliliklerinin belirlendiği bir anlaşmadır. Öğrenme sözleşmesi müfredat içeriğinde esneklik sağlar ve çeşitli durumlarda kullanılabilir. Birçok durumda öğretmenler, öğrencilerin bir ünitede ilerleme hızlarını bireyselleştirmelerine veya bir ünitenin konu odağını bireyselleştirmelerine izin vermek için bir öğrenme sözleşmesi kullanmayı seçerler (Kronberg vd., 1997).

Burada değinilmeyen ya da açıklanmayan daha birçok farklılaştırma stratejisi, yöntem ve tekniği bulunmaktadır. Öğretmenler farklılaştırılmış bir öğretim tasarlarken ihtiyaç duydukları yöntemi araştırma ve seçme özgürlüğüne sahiptir.

Süreç farklılaştırılmasında dikkat edilecek genel hususlar şunlardır:

- Sürecin farklılaştırılması, öğrenenlerin tamamlaması gereken görevlerin karmaşıklık ve soyutluk düzeyini azaltmak için basamaklandırarak somutlaştırma yapılabilir.
- Öğretmenin öğrencilere bilgiyi anlamlandırma sürecinde farklı seçenek ve yollar sunması sürecin farklılaştırılmasını sağlamaya yöneliktir.
- Öğrenenlere verilen görevin zorluk düzeyinin farklılaştırılmasıyla öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyine göre süreç farklılaştırılmış olur. Öğrenenlere bilgiyi anlamlandırma sürecinde kendi ilgi alanları doğrultusunda çalışma fırsatı sunulması sürecin ilgiye göre farklılaştırılmasını gerçekleştirir. Süreç, aynı zamanda öğrenenlerin kendi tercih ettikleri öğrenme yollarıyla bilgiyi anlamlandırmasına imkân verilmesiyle öğrenme profiline göre farklılaşır.

Sürecin farklılaştırılmasına ilişkin iki örnek şöyledir.

Öğrenme merkezi örneği: Birleşik Kelimeler Örneği (Tomlinson, 2001)

Bir sınıfta öğrenme merkezleri oluşturulur. Herkes için yeni olan bir konu ya da beceri tanıtıldığında bütün öğrenciler aynı öğrenme merkezinde çalışır.

Örneğin Türkçe dersi için öğrenme merkezinde birleşik kelimeler konusu işlenecek. Öğretmen, her öğrenciye farklı renkte birer dosya ve görev veriyor. Kırmızı dosyayı yapan öğrenci karışık verilen kelimelerden birleşik kelimeler oluşturacak ve yeni bir poster hazırlayarak yeni oluşturduğu birleşik kelimeleri içeren cümleler yazacak.

Mavi dosyayı yapan öğrenci sınıfta ve kitapta birleşik kelimeleri arayacak, bulduğu kelimeleri yazıp yanlarına birer resim çizecek ve dosyasını arkadaşlarına sunacak.

Mor dosyayı alan öğrenci birleşik kelimelerle ilginç bir öykü ya da şiir yazacak. İsterse bu öyküyle ilgili resim yapabilir.

Yeşil dosyayı yapan öğrenci, öğretmen tarafından verilen hem doğru hem de yanlış birleşik kelimeleri içeren öyküyü kelime dedektifi olarak inceleyecek. Doğru ve yanlış olan birleşik kelimeleri bulduktan sonra yanlış kelimelerin doğrusuyla birlikte yer aldığı bir çizelge hazırlaycak.

Tüm öğrenciler paylaşım saatinde neler yaptıklarını anlatacaklar ve arkadaşlarının yaptıklarından hangilerini sevdiklerini söyleyecekler.

Ünlü İnsanlar : Sosyal bilgiler ve Türkçe dersi için bağlantı kuracak bir örnek(Tomlinson, 2001)

- Öğrencilere edebiyat ya da tarih dersinde adı geçen ünlü bir kişiyi seçmeleri ve onun biyografisini okumaları istenir
- Öğretmen araştırma kaynaklarının kullanımı, rapor yazımı ve kullanılacak dille ilgili basit bir kılavuzu öğrencilere dağıtır.
- Daha sonra bu kişi ile ilgili ansiklopedi ve internetten araştırma yapmaları beklenir.
- Öğrenciler hayatını incelediği kişinin çocukluğunu, eğitimini, yaşadığı zorlukları ve dünyaya katkılarını açıklayan bir rapor yazar.
- Öğrencilerin bu raporda kendi çizimlerini kullanmalarının yanı sıra internetten ya da kitaplardan bulduğu görselleri koymaları istenir.
- Bir başka yaklaşımda ise öğrencilere sanat, spor, tıp, yardımlaşma vb. özel yetenekler ya da ilgi alanlarını içeren listeler verilir.
- Öğrenciler ilgilerine göre bu alanlardan birini seçer.
- Daha sonra öğrenciler ve öğretmen seçtikleri ilgi alanında ünlü kişilerin bu alana ve dünyaya etkilerini tartışırlar
- Daha sonra öğretmen kendi seçtiği bir politikacı, müzisyen ve astronotun biyografisini okur ve bunların ortak özelliklerini sınıfla tartışır. Örneğin yaratıcılık, sabır, azim gibi özellikler bunlarda ortak olabilir.
- Bu aşamadan sonra öğrenciler seçtikleri başka ünlüleri incelerler. Yukardaki gibi araştırmalarını yaparlar. Topladıkları bilgileri düzenlemek için diyagram, taslak, resimli taslak ve matris gibi çeşitli yöntemleri kullanırlar.
- Öğrenciler kendilerini ifade edebilecekleri yöntemleri de tartışır ve seçerler: deneme, tarihi öykü, monolog, şiir ya da karikatür.
- Öğretmen, öğrencilere içerik, araştırma, planlama öğelerini ve araştırma sonuçlarını hangi ölçütlere göre değerlendireceğini açıklayan bir metin verir.
- Bu süreçte öğrenciler öğretmenle araştırmaları için tek tek görüşür.
- Ayrıca küçük grup çalışmaları da yapılır. Burada öğrenciler birbirlerinin araştırmalarını değerlendirir.
- Araştırmanın sonundatüm sınıf, okulun bir duvarına ünlü insanların özelliklerini yapboz parçaları biçiminde yazar.

Ürün Farklılaştırma

Ürün, öğrenme hedefi ya da öğretim neticesinde öğrencilerin bilişsel, psikomotor veya duyuşsal davranışlarıdır. Ürün, öğrenenlerin ilgili konuyu, öğrenme düzeylerini ve öğrendiklerini uygulamaya ne kadar geçirebildikleri konusunda bilgi verir. Hazırbulunuşluk, ilgi ve öğrenme profiline göre ürün farklılaştırmada aşağıdaki öneriler dikkate alınabilir (Akdeniz & Koçer, 2019):

- Farklı hazırbulunuşluk düzeyine sahip öğrenciler tarafından ürün oluşturulurken; homojen veya heterojen gruplardan, rubriklerden faydalanma, farklı seviyedeki internet kaynaklarına ulaşma kullanılabilir.
- İlgileri farklı öğrenciler tarafından ürün oluşturulurken; öğrendikleri bilgileri ve becerileri farklı yollarla sergileme, ürünlerini paylaşımda farklı araçlardan faydalanma imkânı verilebilir.
- Öğrenme profilleri farklı öğrenciler tarafından ürün oluşturulurken; bireysel ya da grupla çalışma, görsel, işitsel, kinestetik, yaratıcı, analitik ve uygulamalı ürün ortaya koymalarına imkân verilebilir. Öğretim sonucunda elde edilen bilgiler, makale yazma, deney, videolar, duvar resmi, film şeridi, resim yapma, haritalar, parodi, rol oynama, pandomim, şiir okuma, diyagram, bilgisayar program-

ları, fotoğraf, robotlar, tartışmaya katılma, broşür hazırlama, görüşme soruları yazma, gazete makalesi yazma, proje hazırlama, senaryo yazma, problem çözme gibi çok farklı şekillerde gösterme imkanı sağlanabilir.

- Öğrenciler ünitenin başlangıcında, ilgilerini çeken konularda okuma parçaları seçer ve ünite bu konular etrafında işlenebilir. Öğretmen konu ile ilgili yazı yazdırabilir; isteyen öğrenci şiir, bilim kurgu, şarkı sözü, masal, fıkra veya isteyen öğrenciler karikatür vb. görsel objeler tasarlayabilir. Öğrencilere, öğrenme stillerinin farklı olduğu vurgulanır. Öğrencilerin kendi öğrenme yollarını keşfetmeleri desteklenmelidir. Öğrenciler nasıl öğrendiklerini öğrendikten sonra kendi tercihlerine göre öğretim sürecini şekillendirebilir. Seçim hakkının verilmesi öğrencilerin ilgisini, motivasyonunu arttıran önemli etmenlerden biridir. Öğretmenler yaptıkları sunumlarını işitsel, görsel, hareketli, tümdengelim ve tümevarım öğeleri ile çeşitlendirebilirler. (Akdeniz & Koçer, 2019).

Ürün tamamlandığında, öğrenciler öğrenme süreçlerini yansıtmaya ve ürün katılımı sonucunda elde edilen gelişme, ilgi alanlarının keşfi, zorluklar, hayal kırıklıkları ve süreçten elde edilen tek bir başarı gibi alanları keşfetmeye teşvik edilir.Eğer ürün bir sunumla sonuçlanıyorsa, dinleyiciler öğrenciye yapıcı geri bildirimde bulunacak ve öğrencinin etkinliğini takdir edecek kişilerden oluşmalıdır.

Ürün birden fazla kriter kullanılarak değerlendirilir (örneğin, yaratıcılık, izleyicilerin ilgisini çekme yeteneği, organizasyon, kaynak kullanımı, doğruluk, genel kompozisyon, etkinlik, ana kavram ve ilkelerin birleştirilmesi). Sınıflarda öğretmenler standartları öğretmek için özgün stratejiler kullanmaktadır. Aynı zamanda standartları değerlendirmek için otantik araçlar kullanmakta ve öğrenmeyi değerlendirmeyle eşleştirmektedirler. Örneğin, öğrenciler bir proje üzerinde çalıştıklarında, projenin geliştirilmesi boyunca yaptıkları çalışmalar ve projeyle ilgili nihai raporları üzerinden değerlendirilmektedirler. Genellikle bir dereceli puanlama anahtarı geliştirilir ve tüm süreç boyunca kullanılır, böylece öğrenci, ebeveynler ve öğretmen kriterleri ve beklentileri anlar ve yol boyunca ilerlemeyi değerlendirebilir (Gregory & Chapman, 2012). Ürün farklılaştırma ve değerlendirmede kullanılabilecek bazı yöntem ve teknikler ise şunlardır:

- Deney,
- Videolar,
- Duvar resmi,
- Film şeridi,
- Resim yapma,
- Haritalar,
- Parodi,
- Rol oynama,
- Drama
- Şiir okuma/yazma
- Diyagram,
- Bilgisayar programları,
- Fotoğraf,
- Tartışmaya katılma,
- Broşür hazırlama,
- Görüşme soruları yazma,
- Gazete köşe yazısı yazma,
- Proje hazırlama,
- Senaryo yazma,
- Makale yazma,
- Kitap raporu yazmak
- Gezi raporu hazırlamak
- Video geliştirme
- Slayt gösterisi düzenleme
- Üç boyutlu tasarım yapar
- Sözlü rapor verme
- Oyun oluşturma
- Storyboard yapma
- Kitap oluşturma
- Bir gösteri sunmak
- Konu ile ilgili şarkı hazırlama
- Kitapçık resimleme
- Sözlü tarih sağlama
- Kolaj yapma
- Bir fotoğraf kompozisyonu geliştirme
- Bir gösteri düzenleme
- Koro okuması yapma
- Model tasarlama
- Bir simülasyon faaliyeti tasarlama
- Bireysel sunum yapma
- Bir grup sunumuna katılma
- Bir dizi görüşmenin özetlenmesi
- Grafik ve tablo hazırlama

Burada sunulan liste bir örnek teşkil etmektedir. Alanınıza yönelik kullanılan yenilikçi ve alternatif değerlendirme tekniklerini eklemek mümkündür.

Ürün farklılaştırmada dikkat edilecek hususlar:

- Öğrenci ilgisi ve öğrenci seçimi için fırsatlar ürün tasarımının bir parçasıdır.
- Öğrencilerin hedefi bilmeleri ve bu hedef doğrultusunda çalışmaları için beklentilerin ve kriterlerin önceden net bir şekilde bildirilmesi gerekir.
- Öğrenciler, kendilerinin güçlü yönlerini en üst düzeye çıkaran ürün fikirleri geliştirmeye teşvik edilir ve bireysel olarak ve diğer sınıf arkadaşlarıyla birlikte çalışma fırsatları dengelenir.
- Ürünler, öğrencileri ilgi duydukları ve değerli faaliyetlere dahil eder.
- Öğrenciler, ürün beklentilerine ilişkin yönergelerin belirlenmesine dahil edilir ve öğrencilere ürünün tamamlanması için zaman çizelgeleri sağlanır.
- Öğrencilere ürün beklentilerini başarılı bir şekilde gerçekleştirmek için gerekli beceriler öğretilir (örneğin, organizasyon becerileri, zaman yönetimi, işbirlikçi grup becerileri, yansıtma).
- Ürün geliştirme, uygulama, revizyon ve sunum konularında yardımcı olmak üzere öğrencilere çeşitli tür ve düzeylerde personel ve akran desteği sağlanmaktadır.
- Eğer ürün bir sunumla sonuçlanıyorsa, dinleyiciler öğrenciye yapıcı geri bildirimde bulunacak ve öğrencinin etkinliğini takdir edecek kişilerden oluşmalıdır.
- Ürün birden fazla kriter kullanılarak değerlendirilir (örneğin, yaratıcılık, izleyicilerin ilgisini çekme yeteneği, organizasyon, kaynak kullanımı, doğruluk, genel kompozisyon, etkinlik, ana kavram ve ilkelerin birleştirilmesi)
- Ürün tamamlandığında, öğrenciler öğrenme süreçlerini yansıtmaya ve ürün katılımı sonucunda elde edilen gelişme, ilgi alanlarının keşfi, zorluklar, hayal kırıklıkları ve süreçten elde edilen tek bir başarı gibi alanları keşfetmeye teşvik edilir (Kronberg vd., 1997)
- Ayrıca, öğretimin her aşamasında eğitim teknolojisinden yararlanılmalıdır. Öğrencilerin öğrenmeleri ve değerlendirmeleri için kullanılabilecek birçok web aracı ve uygulama bulunmaktadır.
- Dersin başlangıcında tanılayıcı ön değerlendirme, ders sürecinde biçimlendirici değerlendirme ve ders sonunda düzey belirleyici sonuç değerlendirme yapılmalıdır.
- Yapılacak sınavlarda veya düzey belirleme testlerinde menü uygulamasından yararlanılabilir. Öğrenciler istedikleri etkinliği menüden seçebilirler. Öğrenciler seçtikleri etkinliklere göre puan alacaklarından öğretmen tarafından belli bir puan düzeyinin belirlenip tercih yaptırılması daha etkilidir.

Farklılaştırılmış Öğretim Müdahale Stratejileri

Çocuklar, kişilik özelliklerinde olduğu gibi öğrenme gereksinimleri bakımından da farklılaşmaktadır. Geleneksel eğitim sadece benzerlikleri vurgularken farklılaştırılmış öğretim, öğrenmeyi geliştirmek için hem benzerlikleri hem de farklılıkları vurgular. Farklılaştırılmış öğretim, öğrencilerin öğrenmeleri, anlamaları ve kendilerini ifade etmeleri için çeşitli yöntemler kullanılmasını gerektirir. Farklılaştırılmış öğretimde her öğrencinin etkili bir şekilde öğrenebilmesi, bilgi edinebilmesi, fikir ve ürün geliştirebilmesi için çeşitli yollar kullanılır. Geleneksel eğitim ise tüm öğrencilerin aynı içeriği deneyimlediği ve aynı anlamlandırma veya işleme faaliyetini takip ettiği tek tip bir öğretme ve öğrenme yaklaşımını takip eder. Farklılaştırılmış öğretim, öğrencilerin farklı öğrenme ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan proaktif bir öğretim yaklaşımıdır.

Farklılaştırmaya öncelik veren bir sınıfın öğretmeni, her öğrencinin kendine özgü ihtiyaçları ve yeteneklerini göz önünde bulundurarak öğretim sürecini planlar. Bu nedenle öğretmen, öğrencilerin farklı öğrenme tarzlarına hitap etmek için çok çeşitli öğrenme fırsatları yaratır. Öğretmen, geniş bir öğrenci yelpazesine hitap eden sağlam bir yaklaşımı proaktif bir şekilde planlayarak ve tasarlayarak, başarılı bir öğrenme deneyimi sağlar. Etkili farklılaştırma, öğretmenlerin öğrencileri hakkında derin bir anlayışa sahip olmalarını ve bazı öğrencilerin iyi yanıt vermediği anlaşıldığında reaktif ayarlamalar gerektirebilecek tek bir yaklaşımın aksine, öğrenme deneyimini planlamak ve tasarlamak için proaktif bir yaklaşım gerektirir.

"Farklılaştırılmış öğretim, sağlanan bilginin niceliğinden ziyade öğretimin niteliğine odaklanır."

Farklılaştırılmış öğretim, öğrencilere farklı miktarlarda görev vermekten daha fazlasını içerir. Böyle niceliksel yaklaşımların genellikle etkisiz oldukları kanıtlanmıştır. Bunun yerine, sunulan görevin niteliğini her öğrencinin kendine özgü ihtiyaçlarına göre uyarlamak, görevin miktarını değiştirmekten daha etkili bir yöntemdir.

"Farklılaştırılmış öğretim, öğretim yöntemlerini her öğrencinin ihtiyaçlarına göre uyarlamak için değerlendirmeye dayanır ve başarıyı ve yaşam boyu öğrenmeyi teşvik eden destekleyici ve güçlendirici bir öğrenme ortamı yaratır."

Etkili bir öğretmen, öğretim yöntemlerini her öğrencinin kendine özgü öğrenme stillerine göre uyarlamaya çalışır. Bu, öğrencileri hakkında daha derin bir anlayış kazanmak için düzenli konuşmalar, sınıf tartışmaları, gözlemler ve değerlendirmeler yapmayı içerir. Öğretmenler her ünitenin başında sürekli değerlendirmeler yaparak öğrencilerinin hazır bulunuşluk düzeylerine, ilgi alanlarına ve tercih ettikleri öğrenme biçimlerine uygun öğrenme deneyimleri tasarlayabilirler. Değerlendirmeler, her öğrencinin anlayışını kendisine en uygun şekilde göstermesine olanak tanıyan çeşitli biçimler alır.

"İçeriğe, sürece ve ürüne yaklaşmak için birden fazla yöntem sunarak öğrencileri güçlendiren bir öğretim yaklaşımı olan farklılaştırılmış öğretimin gücünü keşfedin."

Öğretmenler üç temel unsurla ilgilenir: içerik (öğrencilerin öğrendikleri), süreç (öğrencilerin fikirleri ve bilgileri nasıl anlamlandırdıkları) ve ürün (öğrencilerin öğrendiklerini nasıl gösterdikleri). Öğretmenler bu üç unsuru farklılaştırarak öğrenmeye çeşitli yaklaşımlar sunabilir, öğrencilerin gelişmesine ve başarılı olmasına yardımcı olabilir. Yaklaşımlar farklı olsa da hepsi her öğrenci için ilerlemeyi teşvik etmek üzere tasarlanmıştır.

"Farklılaştırılmış öğretim ile öğrenci merkezli öğrenmeyi bir arada düşünün"

Farklılaştırılmış sınıf kavramı, öğrenciler için anlamlı ve büyüleyici öğrenme deneyimleri geliştirmeye odaklanırken aynı zamanda her öğrencinin benzersiz anlama düzeylerine sahip olduğunu kabul eder. Bu tür sınıflarda eğitimciler, tüm öğrencilere uygun şekilde zorlayıcı görevler sunmaya çalışırken aynı zamanda onları kendi öğrenmelerine karar vermeye teşvik eder. Bu yaklaşım, öğrencilerde onları sınıfın ötesinde başarıya hazırlayan bir sorumluluk duygusunu geliştirmeye yardımcı olur.

"Farklılaştırılmış öğretim; tüm sınıf, küçük grup ve bireyselleştirilmiş öğretimin kombinasyonunu içeren bir öğretim stratejisidir."

Her sınıfta, öğretmenin bilgiyi paylaşmasının veya aynı etkinliği tüm sınıfla kullanmasının daha iyi olduğu fırsatlar vardır. Bu felsefe ile tasarlanan bir öğretim, öğrencilerin düşüncelerini ve fikirlerini paylaşarak bir topluluk ve ortak anlayış duygusu oluşturmalarına yardımcı olur. Farklılaştırılmış bir sınıfta, öğretim modeli yukarı ve aşağı hareket eden dalgalı çizgilerle temsil edilebilir. Öğrenciler bir çalışmaya başlamak için grup olarak bir araya gelir, daha sonra bulgularını paylaşmak ve ek araştırmalar planlamak için bir araya gelmeden önce küçük gruplar hâlinde veya bireysel olarak çalışırlar. Daha sonra çalışmalarına devam etmek için tekrar dışarı çıkarlar ve bir kez daha paylaşmak veya gözden geçirmek için bir araya gelirler ve bu böyle devam eder.

"Farklılaştırılmış öğretim, her öğrencinin kendine özgü ihtiyaçlarına ve yeteneklerine değer vererek büyümeyi ve başarıyı teşvik eden kapsayıcı bir öğrenme ortamı yaratır."

Farklılaştırmanın uygulandığı bir sınıfta öğretmenler ve öğrenciler, her öğrencinin kendine özgü ihtiyaçlarına hitap eden dinamik bir öğrenme deneyimi yaratmak için iş birliği yapar. Böyle bir sınıftaki öğretmen, seçtiği yaklaşımına güvenir ve farklılaştırmanın her öğrenciye ulaşmanın anahtarı olduğunu kabul eder. Her öğrencinin öğrenme tarzının uygun öğretim yöntemleriyle eşleştirilmesini sağlamak için çok çeşitli kaynaklar ve stratejiler kullanırlar. Devam eden ayarlamalar ve iyileştirmelerle her öğrenci desteklenir ve öğrenme yolculuğuna katılır.

Farklılaştırılmış Öğretim Stratejilerinin Kullanılabileceği Farklılaştırma Alanları

İçerik Farklaştırmada Müdahale Stratejileri

Öğretim içeriği, süreci ve ürünü arasında ayrım yapmak zor bir görev olabilir. İçeriği farklılaştırmanın bir yolu, sunum yöntemini veya yaklaşımını ayarlamaktır. İdeal olarak, içerik sunumunda tutarlılığı korumak ve çeşitli sunum yöntemleriyle öğrenciye özgü öğrenme ihtiyaçlarını karşılamak daha iyi sonuçlar verir. Bununla birlikte, becerilerin sıralı bir şekilde ilerlemesini öğretirken içeriğin değiştirilmesi tavsiye edilir.

Bir ortaokul fen sınıfında öğrenciler memelileri öğrenmektedir. Öğretmen, öğrencilere memelilerle ilgili temel kavramları, terimleri ve fikirleri tanıtmak için farklı yaklaşımlar planlayabilir. İlk olarak, öğrencilerin hangi memeli hayvanı araştırmak istediklerini seçmelerine izin vererek içeriği onlar için daha ilgi çekici hale getirebilir. Daha sonra öğretmen, her araştırma ekibine seçtikleri memeli hakkında bilgi edinmeleri için farklı yollar sunabilir. Çeşitli okuma seviyelerinde kitaplar, ses veya video kasetleri ve yer imlerine eklenmiş web sitelerinden oluşan materyal kutuları sunabilir. Ayrıca, öğrencilere hazır bulunuşluklarına göre not alma ya da not almalarına rehberlik etmesi için öğretmen tarafından sağlanan bir matrisi kullanma opsiyonu sağlanabilir. Bu noktaya kadar anılan içeriği farklılaştırmaya yönelik örnek yaklaşım, öğretmenin öğrencilerin öğrenmesini istediği temel kavram, fikir ve becerilere bağlı kalırken tüm öğrencilerin temel girdilere erişebilmesini sağlamanın harika bir yoludur.

Süreç Farklılaştırma

Öğrencilerin, bir etkinlikte bilmesi gereken birden fazla bilgi vardır. Fakat çalışmalar bize öğrencilerin konunun belirli bir kısmına odaklandıklarında en etkili biçimde öğrendiklerini göstermektedir. Bu durumu bir farklılaştırma etkinliği ile anlatmak yerinde olacaktır. Öğrencilerin kesirleri ondalık sayılara dönüştürmelerine yardımcı olmak için tasarlanmış bir etkinlik, kesirlerle ilgili temel mantığı bilenler için etkilidir. Kesirler konusunda emin olmayanlar, kesirlerin temeli olan bütün ve parça kavramlarını açıklığa kavuşturan bir etkinlikten daha fazla fayda sağlayacaktır. Etkili etkinlikler esasen öğrencilerin mevcut anlayış düzeylerin-

den daha karmaşık bir düzeye ilerlemelerine yardımcı olan anlamlandırma süreçleridir. Sınıfta öğrenciler, öğrenmelerine yardımcı olmak üzere tasarlanmış etkinliklerle meşgul olduklarında bilgiyi en kolay şekilde işler ve anlamlandırırlar.

Ürün Farklılaştırma

Ödevler veya tüm değerlendirme etkinlikleri, öğrencilerin öğrendiklerini belirli bir süre boyunca uygulamalarına ve genişletmelerine yardımcı olan projelerdir. Birkaç temel kavrama odaklanan anlamlandırma etkinliklerinin aksine, ürün farklılaştırma etkinlikleri öğrencilerin bilgi ve becerilerini kullanarak anlayışlarını temsil eden bir şey yaratmalarını gerektirir. Bu etkinlikler önemlidir çünkü öğrencilerin kendi öğrenmelerini sahiplenmelerini sağlar ve son derece motive edici olabilir. Ayrıca öğrencilerin bilgi, anlayış ve becerilerini değerlendirmek için mükemmel bir yol sağlarlar. Öğretmenler bazı testleri zengin ürün ödevleriyle değiştirmeyi seçebilir veya öğrencilere öğrendiklerini farklı şekillerde gösterme fırsatı sağlamak için her iki seçeneği de sunabilir. Farklılaştırılmış bir sınıfta, çeşitli değerlendirme yöntemlerinin kullanılması tüm öğrencilerin başarılı olma şansına sahip olmasını sağlar.

Tablo 2: Farklılaştırılmış öğretim stratejilerinin kullanılabileceği farklaştırma alanları

Strateji	İçerik	Süreç	Ürün
Esnek Gruplama		✗	
Küpleme		✗	✗
Raft		✗	✗
Jigsaw		✗	
Öğrenme Menüsü		✗	✗
Üç Kara		✗	✗
Sorumluluğun Kademeli Olarak Bırakılması		✗	
Ters Yüz Öğrenme		✗	
Öğrenme Sözleşmesi	✗	✗	
Düşün Eşleş Paylaş		✗	
Etkileşimli Günlükler	✗		✗
Öğrenme Merkezleri		✗	
Okuma Çemberleri		✗	✗
Tartışmacı Yaklaşım		✗	✗
Sorgulamaya Dayalı Öğrenme		✗	✗
Yaratıcı Problem Çözme		✗	
İstasyon		✗	
Kademeli Etkinlikler		✗	

Esnek Gruplama Stratejisi

Esnek Gruplama Nedir?

Farklılaştırılmış öğretim sürecinin en temel stratejilerinden biridir. Öğrencilerin ilgileri, hazırbulunuşlukları veya öğrenme stillerine göre farklı gruplarda öğrenme sürecine katılmaları için fırsat oluşturmaktır.

Esnek Gruplama Hangi Durumlarda Kullanılır?

Esnek Gruplama Stratejisi, temel süreç farklılaştırması stratejilerinden biridir. Öğrenciler ilgileri, hazırbulunuşlukları veya öğrenme stillerine göre çeşitli gruplar içerisinde öğrenebilirler. Gruplar birbirine eş (homojen) olabileceği gibi birbirinden farklı özelliklerden oluşan (heterojen) öğrencilerden oluşabilir. Esnek gruplama; öğrencinin motivasyonunu artırmak, zorlandığı becerilerde akran desteğini almasını veya kendi yeterlilikleri ölçüsünde sınıf içi etkinliklere katılımını sağlamak gerektiğinde kullanılabilir. Öğrencilerin birbirlerinin güçlü yönlerini kullanarak ortak bir amaç etrafında çalışmaları ya da öğrencilerin gereksinimlerini karşılamak için akran desteği almaları gerektiğinde bu stratejiyi kullanabilirsiniz.

Esnek Gruplama Nasıl Uygulanır?

Esnek gruplama, öğrencilerin gereksinim duyduğu alanlar, güçlü yönleri veya ilgileri doğrultusunda kullanılmaktadır. Dolayısıyla grupları oluşturmada kesin bir tarif yoktur. Gruplar ikişer, üçer kişilik olabileceği gibi daha geniş gruplar da oluşturmak mümkündür. Gruplar birbirine yakın düzeydeki öğrencilerle oluşturulabileceği gibi farklı düzeyde olan öğrenciler bir araya getirilerek de oluşturulabilir. Buradaki temel unsur, gruplamanın neden yapıldığıdır. Gruplamada amaç desteğe ihtiyaç duyan öğrenciye akran desteği sağlamak olabileceği gibi eş düzeydeki öğrencilerin kendi yeterlilikleri ölçüsünde bir etkinliği tamamlamaları da olabilir. Dikkat edilmesi gereken öğrencinin gerçekleştirilen grupta ne amaçla bulunduğudur. Bu nedenle esnek gruplama, bireysel olarak etkinlikleri yapmakta zorlanan öğrencilerin etkinliği yapması için bir gruba dahil edilmesi değildir. Aksine öğrencinin dahil olduğu grupta kendi ilgileri, yeterlilikleri veya hazırbulunuşluğu ölçüsünde etkinliğe katkı sağlaması, akranlarına güçlü yanlarını yansıtması ve akranlarının güçlü yanlarından beslenmesidir.

Küpleme Stratejisi

Küpleme Nedir?

Küpleme, öğrencilerin belirlenen konuları farklı bakış açılarını göz önünde bulundurarak incelemeleri ve öğrenmelerini sağlayan bir stratejidir. Küpleme stratejisinin adı, öğretmenlerin altı yüzeye sahip bir küpün her bir yüzüne bakış açılarını yansıtan (tanımlama, karşılaştırma, ilişkilendirme, analiz etme, uygulama ve tartışma) sorular yazmalarından ileri gelmektedir. Bu sorular Bloom Taksonomisi'nde yer alan aşamalarda öğrencilerin düşünmelerini desteklemektedir.

Küpleme stratejisi, bir süreç farklılaştırma stratejisidir. Öğrencilerin bir konu veya görüş hakkında çeşitli açılardan düşünmelerini desteklemek için kullanılmaktadır. Dolayısıyla küpleme, öğrencilerin bir düşünceyi mümkün olan en çeşitli biçimde düşünmelerini destekleme ihtiyacı olduğunda kullanılabilir. Küpleme stratejisi, grup etkinliği olarak kullanılabileceği gibi sınıf içerisinde bireysel küpler oluşturularak da kullanılabilir. Dolayısıyla her ne kadar bir süreç farklılaştırma stratejisi olsa da bu bağlamda değerlendirme amacıyla kullanıldığı için ürün farklılaştırma stratejisi olarak da kullanılabilir.

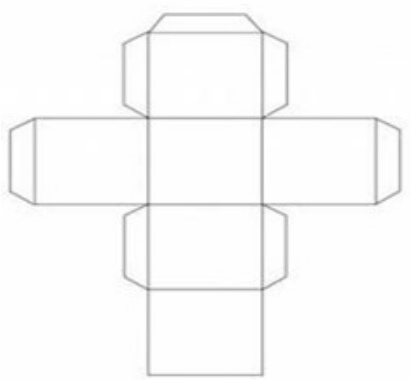
Küpleme Nasıl Kullanılır?

Küpleme Stratejisi, öğrencilerin alışması gereken farklı bir düşünme biçimidir. Dolayısıyla bu stratejiyi farklı etkinliklerde kullanmadan önce öğrencilerin bu stratejiyi kullanmayı öğrenmeleri yerinde olacaktır. Bunun için önce öğrencilerden yaş düzeylerine uygun bir nesne seçmeleri istenerek önceden hazırlanmış ve her bir yüzünde seçilen nesneyi farklı açılardan düşünmek için sorular yer alan küp sunulur. Bu küp üzerinde;

1. Tanımlama - Neye benziyor?
2. Karşılaştırma - Nesne hangi nesneden farklı veya hangisiyle benziyor?
3. İlişkilendirme - Nesne size ne anımsatıyor?
4. Analiz etme - Nesnenin parçaları nasıl? Nasıl yapılmış?
5. Uygulama – Nesne ile ne yapılabilir?
6. Tartışma - Nesnenin olumlu veya olumsuz yönleri neler olabilir?

Öğrencilere küpü atarak gelen soruları cevaplamaları ve cevaplarını etkinlik sununda sunmaları için fırsat verilir. Küpleme stratejisi, bireysel olarak kullanılabileceği gibi grup etkinliği içerisinde de kullanılabilir. Dolayısıyla küpün bir yüzünde yer alan soru bireysel bir çalışma olabileceği gibi farklı konularda tasarlanmış küpler grup sorumluluğuna da verilebilir.

Küpleme stratejisinin kullanımında öğrenci düzeyleri göz önünde bulundurulmalıdır. Dolayısıyla küplerin her bir yüzünde farklı zorluklarda ve ilgi alanlarına göre yazılmış birden çok soruya yer verilerek öğrencilerin bunlar arasından seçim yapması sağlanmalıdır. Buradaki temel amaç öğrencilerin hem ilgilerine hem de bilgi düzeylerine göre farklı opsiyonların sunulmasıdır. Tek bir küp tasarlanması özellikle öğrenme özellikleri birbirinden farklılık gösteren öğrenci grupları için uygun olmayacaktır. Dolayısıyla öğrencilere düzeylerine göre farklı küpler sunulması katılım ve öğrenme açısından yarar sağlayacaktır. Burada unutulmaması gereken temel nokta kaç tane küp tasarlanırsa tasarlansın küplerin aynı konu etrafında farklı zorluk düzeylerinde tasarlanması gerektiğidir. Böylece tüm öğrenciler kendi hazırbulunuşlukları ve ilgileri doğrultusunda etkinliğe katılabilir, strateji yardımıyla daha üst düzey düşünme pratiği gerçekleştirebilir. Örnek bir küpleme stratejisinin tarih dersi için kullanımı aşağıdaki gibi olabilir:

Görsel: *Boş bir küp örneği*

1. Birinci Dünya Savaşı'nı tanımlayın.
2. Birinci Dünya Savaşı'nı başka bir savaşla karşılaştırın.
3. Birinci Dünya Savaşı'nı diğer konular, meseleler veya kaygılarla ilişkilendirin.
4. Savaşa yol açan olayları ve kararları tartışarak 1. Dünya Savaşı'nı analiz edin.

5. Birinci Dünya Savaşı'nı öğrenmek bugün hâlâ var olan olayları, sorunları, konuları ve kararları anlamanıza nasıl yardımcı oluyor?
6. Savaş hiç yapılmamalı mıydı? Bir tavır belirleyip nedenlerinizi sıralayın.

Küpleme kullanılarak her bir soru cevaplandıktan sonra grup temsilcileri ya da bireysel olarak cevapların sunulması istenerek etkinlik sonlandırılabilir. Ayrıca küpleme bireysel ve grup değerlendirmesi için ürün farklılaştırması stratejisi olarak kullanılabileceği gibi ev ödevleri biçiminde de sunulabilir.

Raft Stratejisi

RAFT Stratejisi Nedir?

RAFT tekniği eğitim ortamlarında sıkça kullanılan, öğrenme sürecini destekleyen bir öğretim stratejisidir. Bu teknik adını rol, izleyici kitlesi, format ve tema kelimelerinin İngilizce karşılıklarının baş harflerinden alır ve öğrencilerin yaratıcı senaryolar hazırlamalarına yardımcı olarak onlara bir konuyu veya kavramı öğretmeyi amaçlar.

RAFT, bir süreç farklılaştırma stratejisidir. Öğrenciler yeni bir kavram öğrendiklerinde veya kavramın öğrencilerce daha iyi anlaşılması istendiğinde kullanılabilir. Ayrıca RAFT, öğrencilerin konuya ilişkin kendi istekleri doğrultusunda bilgilerini ifade etmelerine imkân tanıyarak öğrencilerin derse katılımını desteklemek için fırsat çeşitliliği oluşturur.

RAFT Stratejisi Nasıl Kullanılır?

RAFT stratejisi için öncelikle, bir amacın belirlenmesi gerekmektedir. Bu amaç bir tarihsel olay olabileceği gibi (Ör. Sakarya Meydan Savaşı) veya resmî kurumlara başvuru yapma (Ör. öğrenci kartı için belediyeye dilekçe yazma) olabilir. Öğretmen konuyu belirledikten sonra RAFT ismindeki her bir harfi sembolize eden bileşenler için görevler oluşturur. Burada öğretmen sınıfı gruplara ayırıp grupların düzeyine göre çeşitli RAFT tabloları oluşturabileceği gibi farklı zorluk düzeylerinde sorular bulunan tek bir RAFT tablosu da oluşturabilir. Burada önemli olan RAFT'ın bir etkinlik değil öğrencilerin kendilerini ifade edecekleri ve öğrendikleri becerileri sergileyecekleri çeşitli yaratıcı ortamlar oluşturmak olduğunun unutulmamasıdır. Edebiyat dersi için oluşturulan bir RAFT örneği verilmiştir.

Rol	İzleyici	Format	Tema
Yaşlı bir amca	Mahalle muhtarlığı	Dilekçe	Adres değişikliğinin bildirilmesi
Üniversite öğrencisi	Anne	Özel mektup	Üniversitedeki eğitimi ile ilgili bilgi verme
PTT görevlisi	PTT müdürlüğü	Resmi mektup	Görevden istifa etme
Şair	Şair	Edebi mektup	Şairin son şiirini eleştirme
Gişe memuru	Otogar Müdürlüğü	İş mektubu	Yıllık izin isteme

Görsel: *Edebiyat Dersi Mektup Türleri Hakkında Bir RAFT Örneği*

RAFT stratejisi kullanılarak yazılı ürünlerin sunulmasının yanı sıra poster tasarlama, drama yapma, şiir yazma, sunu hazırlama, konuşma yapma, grafik çizme gibi çeşitli formatlar kullanılabilir.

Jigsaw Stratejisi

Jigsaw Nedir?

JIGSAW, öğrenmeyi desteklemek ve öğrenciler arasındaki etkileşim ve iş birliği kurmayı artırmak için kullanılan bir stratejidir. Bir konu özelinde gerçekleştirilen farklı çalışmaları birleştirmeye odaklanan bu amaç giriş, uzman araştırması, rapor hazırlama ve yeniden biçimlendirme, tamamlama ve değerlendirme olmak üzere beş aşamadan oluşmaktadır.

Jigsaw Nasıl Kullanılır?

JIGSAW iş birliği ile öğrenmeye dayanan bir süreç farklılaştırma stratejisidir. Bu iş birlikçi öğrenme yaklaşımı, öğrencilerin bireysel ya da küçük gruplar oluşturarak büyük bir konunun alt parçalarını/hedeflerini araştırmak üzere görevlendirmeyi içermektedir. Araştırmaların tamamlanmasından sonra her bir grup ortaya çıkardığı bilgiyi sınıfın geri kalanına öğretmekle sorumludur. JIGSAW, öğrencilerin gruplar içinde bireysel olarak çalışabildiği bir stratejidir. Dolayısıyla grup içinde bireysel çalışmasını gerçekleştiren öğrenci, önce kendi grubuna sonra sınıfın tamamına öğretmekle sorumludur.

JIGSAW, özellikle çok alt amaçlı konularda ya da öğretmenin bir konuyu küçük adımlara bölerek anlatmak istediği durumlarda kullanılabilen bir stratejidir. Strateji; giriş, uzman araştırması, rapor hazırlama - özelliikler - kullanılmadıysa , kullanılmalı değerlendirme olmak üzere dört adımdan oluşmaktadır. Her bir aşama kendi içinde, stratejinin nihai amacına ulaşmak için sırasıyla gerçekleştirilmesi gereken adımlar içermektedir.

Giriş: İlk aşamadır. Bu aşamada gruplar oluşturulmaktadır. Grupların heterojen olarak oluşturulması önemlidir. Burada asıl amaç iş birliği ile öğrenme olduğu için birbirinden farklı öğrenme özellikleri, ilgileri ve hazırbulunuşlukları olan öğrencilerin bir araya getirilmesi önem taşımaktadır. Grupların oluşturulmasının ardından, öğretmen gruplara çalışılacakları konuyu tanıtır, araştırmada kullanacakları materyalleri sunar ve nasıl çalışacaklarını anlatır. Öğrencilere çalışmak istedikleri konular sunulur. Her grupta farklı konularda çalışacak öğrenciler belirlenir.

Uzman Araştırması: Uzman araştırması sürecinde, aynı konuyu çalışacak öğrenciler birlikte yeni bir grup oluştururlar. Uzman gruplar aynı konuya odaklanarak bilgi ve fikir alışverişinde bulunurlar. Araştırmalarını bireysel veya iş birliği içinde gerçekleştirebilirler. Fakat uzman araştırması sürecinde öğrencilerin fikirleri tartışmaları istenir.

Raporun Hazırlanması ve Yeniden Formatlama: Bu aşamada uzman gruplardaki öğrenciler ilk gruplarına dönerler. Uzmanlaşmış öğrenciler artık uzmanlık alanlarına ilişkin bilgileri grup arkadaşlarına aktarır. Öğrenciler ayrıntılı tartışmalarla konuyu iyice kavrarlar. Fikir alışverişinde bulunarak tüm grubun konuyu öğrenmesini sağlarlar. Her uzman öğrenci konusunu anlattıktan ve tüm öğrenciler konuyu öğrendikten sonra çalışma tamamlanır. Bu aşamada grup üyelerinin öğrendikleri konulara ilişkin rapor hazırlamasıyla bu adım tamamlanır.

Tamamlama ve Değerlendirme: Tüm öğrencilerin öğrenmesini pekiştirmek için öğretmen tarafından bireysel, grup veya tüm sınıf düzeyinde etkinlikler düzenlenebilir. Bu etkinlikler, bir gruba konuyu sunma fırsatı sağlayabileceği gibi bireysel sunumları değerlendirilmesi biçiminde de gerçekleştirilebilir. Öğrenci öğrenmesini değerlendirmek için iş birlikli öğrenme yöntemlerine uygun değerlendirme yöntemleri kullanılabilir. Öğrenci etkinliklerinin zaman ve maliyet açısından dengeli bir şekilde ölçülüp değerlendirilmesi gerekmektedir.

Öğrenme Menüsü Stratejisi

Öğrenme Menüsü Nedir?

Öğrenme menüsü ya da kısa adıyla menüler, öğrencilerin sınıfta ne yapacaklarına ilişkin karar vermelerine katkı sağlayan bir araçtır. Menüler, öğrencilerin bir konu/etkinlik veya daha geniş olmak üzere ünite bağlamında içinde bulunmak isteyeceği etkinlikleri seçmelerine yardımcı olan araçlardır. Menüler hem ürün hem de süreç farklılaştırmada kullanılabilen çok yönlü farklılaştırma araçlarıdır.

Öğrenme Menüsü Nasıl Kullanılır?

Menü kullanımı, öncelikle öğretmenin odaklanacağı içeriğin kapsamını belirlemesi ile başlar. Menüler bir etkinliği kapsayan araçlar olabileceği gibi birden fazla konuyu veya üniteyi de kapsayabilir. Menü kapsamının belirlenmesinin ardından öğretmen, tıpkı bir restoran menüsü tasarlar gibi, öğrencilerin kendi ilgi, öğrenme stilleri ve hazırbulunuşluklarına hitap eden mezeler, ana yemekler, çorbalar ve atıştırmalıklar hazırlar. Menü oluşturma aşağıdaki adımlar takip edilerek gerçekleştirilebilir:

1. Dersinizin veya ünitenizin önemli unsurlarını belirleyin.
2. Tüm öğrencilerin yapmasını beklediğiniz küçük etkinlikler belirleyin.
3. Öğrencilerin tümünün sorumlu olduğu etkinlikleri genişletebilecek isteğe bağlı ek etkinlikler belirleyin.
4. Öğrencilere çalıştıkları konuyu zengileştirebilme fırsatı tanıyan son bir etkinlik ekleyin.

Nüfus Yoğunluğu Yemeğine Davetlisiniz!

Mezeler (Bunu herkes yapmalı!)

Türkiye'de harita üzerinden en yoğun ve en seyrek bölgeleri listeleyin.

Başlangıç

(Buradan bir tanesini mutlaka seçmelisin!)

Aşağıdaki bölgelerden birini seçerek bölgenin nüfus yoğunluğu hakkında incelemeler yapın. Elde ettiğiniz sonuçlar maddeler hâlinde yazın.

- Menteşe yöresi
- Tuz Gölü çevresi
- Hakkâri yöresi
- Çatalca-Kocaeli bölümü - Antalya çevresi
- Doğu Karadeniz kıyı kuşağı

Ana Yemek

(Bu sorulardan en az ikisini seçmelisin!)

- Nüfus yoğunluğunu etkileyen doğal faktörler hangileridir?
- Nüfus yoğunluğunu etkileyen beşerî faktörler nelerdir?
- Türkiye'de iklimin etkisine bağlı olarak nüfusun yoğun olduğu ve seyrek olduğu yerler neresidir?
- Ulaşım, ticaret ve sanayinin etkisiyle yoğun nüfuslanmış bölgeler nelerdir?
- Seyrek nüfuslanmış alanların itici özellikleri nelerdir?

Tatlı (İstersen cevaplayabilirsiniz!)

- Menteşe yöresinin nüfus yoğunluğu yeryüzü özellikleri nasıl etkilemektedir?
- Hakkâri yöresinde tarım alanlarının yetersizliği nüfus yoğunluğu üzerinde nasıl bir etkiye sahiptir?
- Dağların konumu, doğu Karadeniz kıyı kuşağındaki nüfus yoğunluğu ne şekilde etkilemektedir?
- Antalya çevresinin nüfus yoğunluğu turizm faaliyetlerinden nasıl etkilemektedir?

Görsel: *Coğrafya Dersi Nüfus Yoğunluğu Konusuna Ait Bir Menü Örneği*

Üç Kare Stratejisi

Üç Kare Stratejisi Nedir?

Üç Kare, S.O.S ya da tik-tak-toe olarak bilinen bir oyundur. Bir süreç farklılaştırma stratejisi olarak kullanılan bu strateji basitçe bir seçim tahtasıdır. Öğrencilere sınıfta öğrendikleri becerileri yansıtmaları ya da bilgileri ifade etmeleri için kendi ilgileri doğrultusunda etkinlikleri belirleme ve bunlara dâhil olma şansı veren temel farklılaştırma stratejilerinden biridir.

Üç Kare Stratejisi Nasıl Kullanılır?

Üç kare seçim tahtaları, sınıf tahtası üzerine çizilerek ya da bireysel olarak kartlar içerisinde sunulabilmektedir. Öğretmen, öncelikle öğrencilerin öğrendikleri beceriler veya daha iyi düzeyde anlaşılmasını istediği kavramlarla ilgili sorular, etkinlikler veya görevler planlar. Öğrencilere ister grup isterse de bireysel olarak dokuz farklı seçeneğin yer aldığı seçim tablosu sunulur. Öğrencilerden, kendilerine sunulan seçim tahtası üzerinde bitişik veya çapraz olan üç görevi seçmeleri istenir. Öğretmen eğer isterse öğrencilere bireysel üç kare seçim tablosu hazırlayabilir ya da homojen gruplar oluşturarak benzer düzeydeki öğrencilere yönelik seçim tablosu sunabilir. Üç kare seçim tablosunun oluşturma adımları şu şekilde sıralanabilir:

- Ünite ya da konu bazında odaklanılacak noktaları belirleyin.
- Öğrencilerin ilgilerini, öğrenme stillerini veya ilgi alanlarını belirleyin.
- Belirlediğiniz gereksinimler ve konu odağında dokuz farklı görev/etkinlik tasarlayın.
- Tasarladığınız etkinlikleri seçim tablosuna ekleyin.
- Tüm öğrencilerin gerçekleştirmesi gereken görevi belirleyin, görevi panonun ortasına yerleştirin.
- Öğrencilerden, ortadaki etkinlik zorunlu olmak üzere üç etkinlik seçerek bunları tamamlamalarını isteyin.
- Üç etkinliğin mutlaka üç kare sırasını tamamlaması gerektiğini bildirin.

Üç Kare

Antalya çevresinin nüfusunu etkileyen yeryüzü özelliklerini listele!	Tuz Gölü çevresinin nüfus yoğunluğunu inceleyerek bilgi kartı oluştur!	Hakkâri yöresinin nüfus yoğunluğunu etkileyen faktörler posteri tasarla!
Ulaşım, ticaret ve sanayinin etkisiyle yoğun nüfuslanmış bölgeler nelerdir?	Türkiye'deki seyrek nüfuslu bölgeleri harita üzerinde gösteren bir harita çiz!	Hakkâri yöresinde tarım alanlarının yetersizliği nüfus yoğunluğu üzerinde nasıl bir etkiye sahiptir?
Türkiye'de iklimin etkisine bağlı olarak nüfusun yoğun olduğu ve seyrek olduğu yerler neresidir?	Menteşe yöresinin nüfus yoğunluğu yeryüzü özellikleri nasil etkilemektedir?	Seyrek nüfuslanmış alanların itici özellikleri nelerdir?

Görsel: *Coğrafya Dersi Nüfus Yoğunluğu Konusu İçin Üç Kare Örneği*

Üç kare seçim tahtaları uyarlanabilir. Uyarlamalar şunları içerir:

- Öğrencilerin herhangi üç görevi tamamlamasına izin verin, öğrencinin yaptığı görevler üç kare oluşturmasa bile doğru olarak kabul edin.
- Öğrencilere hazır bulunuşluklarına göre görevler verin.
- Hazır bulunuşluğa göre farklı seçim tahtaları oluşturun (Öğrenciler kendi hazırbulunuşlukarına uygun hazırlanmış seçim tahtalarında çalışabilir.)
- Öğrenme stillerine veya öğrenme tercihlerine göre seçim panosu seçenekleri oluşturun. Örneğin, bir seçim panosu 3 kinestetik görev, 3 işitsel görev ve 3 görsel görev içerebilir.

Sorumluluğun Kademeli Olarak Bırakılması Stratejisi

Sorumluluğun Kademeli Olarak Bırakılması Stratejisi Nedir?

Bu strateji, öğretmen merkezli çalışmadan öğretmen ve öğrencinin birlikte etkin olduğu çalışmaya geçişi ve nihayetinde öğrencinin tek başına çalışmaya geçişini temel alır. Strateji süreç içerisinde tüm sorumluluğun öğrenci tarafından üstlenilmesini gerektirir.

Sorumluluğun Kademeli Olarak Bırakılması Stratejisi Nasıl Uygulanır?

Sürecin dört bileşeni vardır:

1. Odak Dersleri: Odak dersleri, öğretmenin dersin amacını belirlediği ve amaca ilişkin bilgileri aktardığı aşamadır. Ders amacının öğrenme çıktıları göz önünde bulundurularak belirlenmesi ve sınıftaki tüm öğrencilerin dil düzeyleri dikkate alınarak ifade edilmesi beklenmektedir. Öğretmen konuya ilişkin bilgileri aktarırken anlamayı kolaylaştırmak amacıyla çeşitli örneklere yer vermelidir.

2. Rehberli Öğretim: Öğretmen rehberli öğretim sürecinde öğrencilerin dersin amacını kavramalarını desteklemek ve kolaylaştırmak amacıyla stratejik sorular sormalı, çeşitli yönlendirmeler ve ipuçları yardımıyla öğrencileri konuya ilişkin düşünmeye sevk etmelidir. Bu strateji, büyük ve küçük gruplarla uygulanabilen bir strateji olmasına karşın küçük gruplarda daha etkili sonuçlar vermektedir. Yöntemin bu aşamasında öğretmenlerin rehberlik ederken sürecin sorumluluğunu öğrencilere bırakması beklenmektedir.

3. Üretken Grup Çalışması: Bu aşamada gurup çalışmasında öğrencilerin konuya ilişkin gruplar hâlinde çalışması beklenmektedir. Öğrencilerin akademik bir dil kullanmaları beklenmektedir. Üretken grup çalışmalarında, bağımsız öğrenme aşaması öncesi edinilen bilgilerin pekiştirilmesi beklenmektedir.

4. Bağımsız Öğrenme: Stratejinin son aşamasında öğrencilerin ilk üç aşamada edindikleri bilgileri uygulaması beklenir. Öğretmen öğrencilere konuya ilişkin görevler vererek öğrencilerin bu görevleri bağımsız biçimde gerçekleştirmelerini bekler. Stratejinin bu aşaması değerlendirme özelliği taşımaktadır.

Ters Yüz Öğrenme Stratejisi

Ters Yüz Öğrenme Stratejisi Nedir?

Ters yüz öğrenme stratejisi, geleneksel öğretimin aksine öğrenme sürecinin önemli bir bölümünü öğretmen rehberliğiyle sınıf dışına taşıyan yapılandırmacı yaklaşıma dayanan bir stratejidir. Strateji dört bileşenden oluşmaktadır. Bunlar; esnek ortam, öğrenme kültürü, tasarlanmış içerik ve profesyonel eğitimcidir. Esnek ortam, sınıf ortamı dışında istenen yer ve zamanda öğrenme fırsatını içerir. Öğrenme kültürü ise öğretmenin doğrudan bilgi aktarıcı rolden çıkarak öğrenme sürecinde öğrencilere rehberlik etmesini ve öğrencilerin verimli zaman kullanımını sağlayarak öğrenci merkezli bir bakış açısının benimsenmesini içerir. Stratejinin doğası gereği yazılı ve görsel materyaller içermesi beklenmektedir. Profesyonel eğitimci ögesi, öğretmenin içerik ve süreci hazırlanması ve planlamasının yanı sıra öğrencileri süreç içerisinde gözleyerek ihtiyaç duydukları noktalarda onlara rehberlik etmesini gerektirir.

Ters Yüz Öğrenme Stratejisi Nasıl Uygulanır?

Ters yüz öğrenme stratejisi sınıf içi ve sınıf dışı süreçlerden oluşmaktadır. Sınıf içi süreçte öğrencilerin bireysel öğrenme gerçekleştirmeleri beklenirken sınıf dışı süreçte sınıf içi etkinliklerle edinilen bilgilerin pekiştirilmesi beklenir.

Sınıf Dışı

Sınıf dışında gerçekleşecek öğrenme süreci için öğretmenin öğrenme çıktısına ilişkin ders içeriklerini hazırlaması gerekmektedir. Bu süreçte çeşitli sunum programları, video kayıtları, çevrimiçi platformlar, eğitsel oyunlar vb. alternatiflerden yararlanabilir. Öğretmenler süreçte farklı araçlar kullanabilirler ancak öğretmenlerin hazırladıkları video kayıtlarını kullanmaları önerilir. Videolar hazırlanırken videoların öğrencilerin dikkat süresini aşmamasına özen gösterilmelidir. Öğrencilerin planlanan araçları kullanarak bilgiyi edinmeleri beklenmektedir. Sürecin planlanması ve öğrencilerin izleyeceği adımların belirlenmesi öğretmen sorumluluğundadır. Sınıf dışı öğrenme süreci tamamlandığında ayrı bir değerlendirme yapılabileceği gibi sınıf içi sürecin ardından tek bir değerlendirme de gerçekleştirilebilir.

Sınıf İçi

Alan bazında farklılaşabilmekle birlikte sürecin ağırlıklı olarak etkinliklerle yürütülmesi istenir. Etkinliklerin sınıf dışı süreçte edinilen bilgiler kullanılarak gerçekleştirilebilecek biçimde olması gerekmektedir. Bu aşamada öğrencilerden panolar, sunumlar, infografikler ya da eğitsel oyunlar hazırlamaları istenebilir. Sınıf içi süreçte sırasıyla şu adımlar izlenir: öğrencilerin sınıf dışı süreçte edindikleri bilgilerin değerlendirilmesi varsa eksiklerinin tespiti, öğrencilerin konuya ilişkin düşüncelerinin alınması, uygulamaya dayalı etkinliklerin gerçekleştirilmesi ve grup çalışmaları ile derinlemesine öğrenmenin sağlanması.

ÖĞRENME SÖZLEŞMESİ STRATEJİSİ

Öğrenme Sözleşmesi Nedir?

Hedef sözleşmesi olarak da ifade edilebilen bu strateji, temel süreç farklılaştırmalarından biridir. Özellikle öğrenci motivasyonunun sağlanması ve sınıf yönetimine ilişkin öğretmene avantaj sağlayan bu strateji, en basit hâliyle öğrenciyle ders, etkinlik, dönemde yapılacaklar ve kazanımlar hakkında anlaşma yapılmasıdır.

Öğrenme Sözleşmesi Nasıl Kullanılır?

Öğrenme sözleşmeleri, dönem içinde kendilerinden beklenenleri, yapılacak etkinlikleri, işlenecek ders, konu ve üniteyi öğrencilere net bir biçimde sunmak için kullanılmaktadır. Dolayısıyla sözleşmeler, doğası gereği, bu süreçlerin başında net bir biçimde öğrencilere sunulmalıdır. Bu sözleşmeler, başarı için ihtiyaç duyulan alışkanlıkları ve davranışları ana hatlarıyla belirtir ve öğrencileri öğrenme süreçlerine ilişkin düşünmeye teşvik eder.

Öğrenim sözleşmeleri genellikle öğrencilerden sözleşmeyi imzalayarak belirli davranışları kabul etmelerini ister. Ayrıca, öğrencilerden her bir ifadeyi paraf etmeleri veya beklentileri okuduklarına ve kabul ettiklerine dair öğrenme sözleşmesinin altını imzalamaları istenir.

06.05.2024

Coğrafya Dersi

Levha Tektoniği Konusu Sözleşmesi

Aşağıda yer alan davranışları sergileyeceğime söz veriyorum.

- Derste öğretmenimin söylediği etkinliklere katılacağımı onaylıyorum.
- Öğretmenimin verdiği ev ödevlerini yapacağıma söz veriyorum.
- Ders programını inceledim ve yapmam gerekenleri defterime not ettim.
- Derste anlamadığımkonularla ilgili öğretmenimle iletişime geçeceğim.

Öğrencinin Adı Soyadı — Öğretmen

Imza — Imza

Görsel: *Coğrafya Dersi Levha Tektoniği Konusu Sözleşme Örneği*

Düşün-Eşleş- Paylaş Stratejisi

Düşün- Eşleş- Paylaş Stratejisi Nedir?

Sınıf içi katılımı teşvik etmek üzere geliştirilen strateji, öğrencilerin belirlenen konuya ilişkin kişisel fikirler oluşturmaları, grup arkadaşları ve sınıfın diğer üyeleriyle bu fikirleri paylaşmaları temeline dayanır. Analiz ve sentez gerektiren konularda tercih edilmesi önerilen düşün eşleş paylaş stratejisi, derslerin her bölümünde kullanılabilir. Öğrencilerin çeşitli bakış açılarını tanımasına olanak tanıması; özgüven, iletişim ve kişiler arası becerileri geliştirmesi ve öğrenme sürecini kolaylaştırması nedeniyle stratejinin kullanımı önerilmektedir.

Düşün- Eşleş- Paylaş Stratejisi Nasıl Uygulanır?

Strateji; düşün, eşleş ve paylaş olmak üzere üç aşama içerir.

Düşün:

Bu aşamada öğretmen öğrencilere belirlenen öğrenme çıktısına hizmet edecek, öğrencilerin konu üzerinde düşünmesini sağlayacak bir soru yöneltir. Sınıftaki tüm öğrenciler için yeterli olacak bir süre belirlenir ve öğrencinin soru üzerinde düşünmesi istenir. Bu aşamada öğrenciler arasındaki düzey farklılıkları dikkate alınarak belirlenen sürenin tüm öğrenciler için uygun olduğundan emin olunmalıdır. Bu aşamanın öğrenciler tarafından bireysel olarak gerçekleştirilmesi ve özgün fikirler üretilmesi önemlidir.

Eşleş:

İkinci aşamada öğretmen öğrencilerin başka bir öğrenci ile eşleşmelerini sağlar. Öğrenciler eşleştikleri arkadaşlarıyla düşün aşamasında belirledikleri konuya ilişkin görüşlerini paylaşırlar. İlk aşamadan daha kısa sürmesi önerilen eşleş aşamasında öğrenciler grup arkadaşlarına karşı, görüşlerini savunarak onları ikna etmeye çalışır ve grup üyelerinin ortak bir fikre ulaşmaları beklenir.

Paylaş:

Son aşamada öğrencilerin belirledikleri görüşleri sınıfla paylaşmaları istenir. Süreç iki kişiden oluşan her bir grubun kendi düşüncesini tüm sınıfla paylaşması biçiminde gerçekleştirilebileceği gibi iki grubun birleşerek eşleş aşamasında olduğu gibi kendi görüşlerini paylaşmaları ve akranlarıyla tartışmaları şeklinde de yürütülebilir.

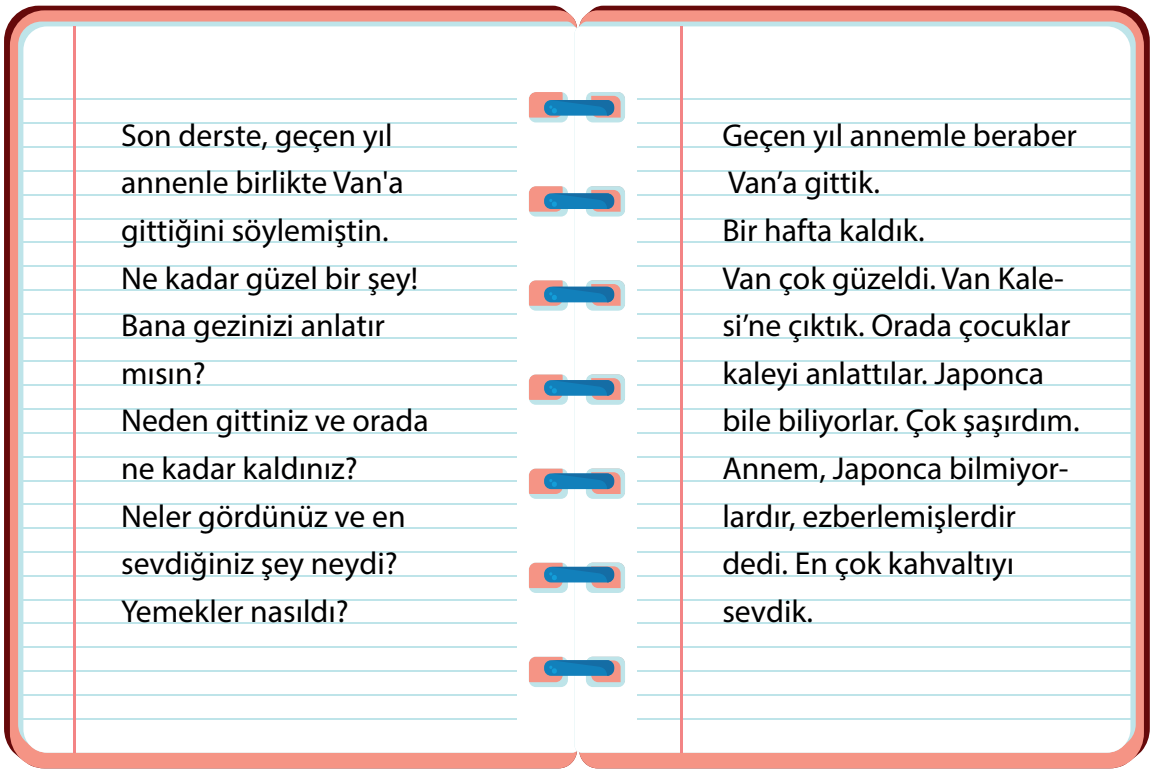
Etkileşimli Günlükler Stratejisi

Etkileşimli Günlükler Nedir?

Etkileşimli günlükler, diyalog günlükleri olarak da adlandırılmaktadır. Strateji, öğretmen öğrenci arasındaki iletişim sürecinin yazılı olarak da yürütülmesine yardımcı olur. Bir süreç ve ürün farklılaştırması olarak kullanılabilen bu strateji, temel olarak öğrencinin sınıfa katılımıyla ilgili ona fırsat yaratarak öğrencinin kendini ifade etmesi ve eğitim sürecine fikren dahil olmasını amaçlamaktadır.

Etkileşimli Günlükler Nasıl Kullanılır?

Etkileşimli günlükler, öğretmenin öğrenci ile ortaklaşa kullandığı bireysel not defterleridir. Öğretmen bu not defterini bireysel olarak öğrencilere tanıtır. Bu defterin kişiye özel olduğu ve yalnızca öğretmenin ve öğrencinin bu defteri kullanacağı bilgisi öğrencilerle paylaşılır. Öğrencilere günlüklere sorunlarını, dileklerini, sınıfta yaşadıklarını, işlenen bir konuda dikkatlerini çeken yerleri ya da öğretmenleriyle paylaşmayı istedikleri herhangi bir konuyu yazabilecekleri söylenir. Defterler, fiziksel ya da dijital olarak oluşturulabilir. Öğretmen günlük defterlerini, sınıf içi bir etkinlik olarak tanıtarak süreci başlatabilir. Ayrıca rutin olarak günün başında ya da sonunda, etkinliğin başında da sonunda günlük defterlerini doldurmaları için öğrencilere beş on dakika fırsat tanınır. Öğretmen, günlükleri ev ödevi olarak da verebilir. Öğretmenin, öğrenciler günlüklerini kullandıkça zaman kaybetmeden bu günlüklere yazılanlara yanıt vermesi ve mutlaka verdiği yanıtın öğrenciyi tatmin edip etmediğini sorgulaması gerekmektedir. Defter kullanımı öğrencinin yazılı anlatım becerilerini düzeltme fırsatı olarak düşünülmemelidir. Aksine hatalı yazsalar bile (yazım, noktalama, dil bilgisi kullanımı gibi) öğrencilerin özgür bir biçimde kendilerini ifade etmelerine izin verilmelidir. Aşağıda bir etkileşimli günlük örneği bulunmaktadır.

Görsel: *Etkileşimli Günlük Örneği*

Öğrenme Merkezleri Stratejisi

Öğrenme Merkezleri Nedir?

Öğrenme merkezleri, öğrencilerin bir konu veya temaya ilişkin yeni bilgiler öğrenecekleri, öğrendiği bilgileri uygulayacakları ya da öğrendikleriyle yeni bir beceri veya düşünce kazanacakları alanları ifade etmektedir. Öğrenme merkezleri, yaygın olarak kullanılan bir süreç farklılaştırma stratejisidir. Öğretmen bu stratejiyi kullanarak bir konuyu farklı aşamalara bölüp öğrencilerin ilgileri doğrultusunda çalışmalarını sağlayabileceği gibi öğrencileri aynı konu etrafında hazır bulunuşluklarına göre de gruplayabilir.

Öğrenme Merkezleri Nasıl Kullanılır?

Öğrenme merkezleri, öğretmene öğrencilerin ilgileri, hazır bulunuşlukları veya öğrenme profillerine göre bir dizi etkinliği etkili bir biçimde sunma fırsatı sağlamaktadır. Öğrenme merkezleri stratejisi kullanılırken konunun bileşenleri veya öğrenci düzeyleri dikkate alınarak sınıf, gruplara ayrılır. Gruplar içerisinde herkesin birlikte çalışması istenebileceği gibi ikili eşleşmeler veya bireysel çalışma opsiyonları da sunulabilir. Öğretmenin ana bir konu etrafında oluşturduğu merkezlerde öğrencilerin etkinlikte kullanacağı çeşitli materyaller bulundurulmalıdır. Ayrıca öğretmen her bir merkeze, öğrencilerden ne istediğini açıkça bildiren yönergeler yerleştirmeli, çalışma sürecinde öğrencilerden ne istediğini açıkça ifade etmelidir. Öğrenme merkezleri kullanılırken zenginleştirme fırsatları açığa çıkmaktadır. Öğretmen bir konu etrafında

hazırladığı merkezlere ek olarak derinleşmek isteyen öğrenciler için fırsat tanıyan merkezler oluşturabilir (Örneğin, yerleşimlere coğrafi koşulların etkisi incelenirken ek bir merkezde spesifik bir bölgenin yerleşim özelliklerinin incelenmesi).

Öğrenme merkezleri için gruplama yapılırken seçim tablosu kullanılabilir. Böylece öğrencilerin ilgileri doğrultusunda yönlendirilme şansı ortaya çıkmaktadır. Gruplara yerleşimde öğretmenin bir diğer opsiyonu ise öğrencilerin düzeylerine göre yerleşim yapabilmesidir. Bu noktada öğretmen farklı renk kodları ile merkezleri düzenleyebilir ve öğrencilerin yaptığı çalışmaları sunmaları istenebilir. (kırmızı: zorlanan öğrenciler, sarı: ortalama öğrenciler, mavi: iyi düzeydeki öğrenciler gibi...).

Öğrenme merkezlerinde öğrencilerden istenen ürünlerde farklılaştırma yapılmalıdır. Burada seçim tabloları kullanılarak öğrencilere bilgilerini ifade etmede çeşitli opsiyonlar sunulmalıdır. Örneğin, biyoloji dersinde dolaşım sistemi ve homeostazı arasındaki ilişki incelenirken bir gruptan bilimsel bir model oluşturması, bir gruptan bu ilişki ile sunulan boş bir grafik düzenleyici doldurması (akış şeması vb.) ve diğer bir gruptan dolaşım sisteminin işleyişini drama ile canlandırması istenebilir. Buradaki opsiyonların çokluğu öğrencilerin katılım şansını artıracağı için mutlaka çeşitliliğin sağlanması gerekmektedir. Aşağıda öğrencilerin düzeylerine göre hazırlanmış bir öğrenme merkezi örneği bulunmaktadır.

Konu: Dolaşım sistemi ve homeostazı arasındaki ilişki
Amaç: Dolaşım sistemi ve homeostazı arasındaki ilişkiyi açıklayarak modelleme ile anlatma
Materyaller: Kartonlar, renkli kalemler, Biyoloji ders kitabı, Biyoloji dergileri, dolaşım sistemine ait görseller, renkli ipler, plastik insan formu, bilgisayar, makas, yapıştırıcı

Sarı Grup (Zorlanan Grup)
Aktivite: Dolaşım sisteminin bileşenlerini boş bir konsept haritası üzerine doldurma

Mavi Grup (Ortalama Grup)
Aktivite: Dolaşım sisteminin işleyişini drama ile canlandırma

Kırmızı Grup (İyi Düzeydeki Grup)
Aktivite: Dolaşım sistemi ve homeost zi arasındaki ilişkiyi özgün bir model tasarlayarak açıklama

Okuma Çemberleri Stratejisi

Okuma Çemberleri Nedir?

Okuma çemberleri, öğrencilerin birbirilerinin okumalarını dinleyerek birbirlerine sorular sormalarına ve birbirlerinin düşüncelerini değerlendirmelerine fırsat veren bir stratejidir. Bir süreç farklılaştırma stratejisi olarak okuma çemberleri, öğrencilere ipucu olmaksızın dinleyerek tartışmalara katılmaları, yeni düşünceler geliştirmeleri ve bunları grup çalışmalarında olgunlaştırmalarına fırsat tanımaktadır.

Okuma Çemberleri Nasıl Kullanır?

Okuma çemberleri, özellikle okuma, dinleme ve aktif tartışma becerilerine ihtiyaç duyulan önemli bir stratejidir. Bir grup etkinliği olan okuma çemberleri, öğrencilerin katılım düzeylerine göre sayısı artırılıp azaltılabilen gruplar içerisinde sunulabilir. Öğretmen okuma çemberi için üçer kişilik gruplar oluşturabileceği gibi, daha iyi düzeydeki öğrenciler için bu sayıyı artırabilir. Grupların oluşturulmasındaki bir diğer önemli kriter okuma metninin düzeyidir. Öğretmen sınıf içinde öğrencilerin hazırbulunuşluğu ve ilgilerine göre seçeceği metinler arasından öğrencilere seçim yapma fırsatı sunabilir. Buna göre oluşturulan gruplarda öğrenciler kendi düzeyleri ve ilgileri doğrultusunda gruplara dağılabilir. Öğretmen okuma çemberleri için mutlaka farklı düzeylerde okuma materyalleri bulundurmalıdır. Okuma çemberi etkinliğinde öğrencilerden beklenenleri ve öğrencilerin, dikkat etmesi gerekenleri içeren bir yönerge kartı sunulmalıdır. Gruplar, birbirlerinin okumalarını ve tartışmalarını engellemeyecek aralıklarla yerleştirilmelidir. Burada okuma metinlerinin içeriğine göre strateji bir ders saatine kadar uzayabilir. Ancak burada önemli olan öğrencilerin metinleri okuması değil, öncelikle arkadaşlarının okuduğu metinlere yönelik sorular sorması ve tartışmasıdır. Bu nedenle okuma stratejisine yeni başlanan gruplarda soru örneklerinin yer aldığı kartlar öğrencilerle paylaşılabilir.

Okuma çemberlerinde, her öğrenciye okuma ve tartışma fırsatı gelebilecek şekilde kısa ve anlaşılır okuma parçalarının seçilmesi önemlidir. Böylece her öğrenci hem topluluğa karşı fikir bildirme hem de kendi düşüncelerini başkalarının yardımıyla şekillendirme fırsatı yakalayabilir.

İşlenen konu özelinde metinler sunulabileceği gibi konudan bağımsız metinler de kullanılabilir. Gruplara birden fazla metin verilebileceği gibi bir metin parçalara ayrılıp öğrencilerin sırayla okuma ve tartışma döngüsüne girmeleri sağlanabilir.

Okuma çemberlerinde gruplara sunulan metinlerin birbiriyle ilişkili olması gerekmektedir. Belirli bir tema kapsamında her gruba uygun okuma parçaları ya da büyük metnin parçalara ayrılmış hâli sunulabilir. Burada öğretmenin öğrencilerin okuma ve tartışma becerilerini değerlendirerek her bir gruba, materyal sağlaması önemlidir.

Okuma çemberleri sadece okuma tartışma aşamalarını içerebileceği gibi öğretmenin okuma metinlerinden çıkarımla öğrencilerden ürün isteyebileceği bir etkinliğe de dönüştürülebilir. Öğretmen bu seçimi yapmakta özgürdür. Ancak okuma etkinliği sonrasında talep edilecek ürün mutlaka öğrencilere açıklanmalı, birden fazla ürün arasından seçim yapma hakkı öğrencilere sunulmalıdır. Aşağıda tarih dersi için oluşturulan bir okuma çemberi örneği verilmiştir.

ÇANAKKALE CEPHESİ OKUMA ÇEMBERİ

Anafartalar'da Bir Gün!

- Karavanada hoşaf var!
- Siperdeki gece
- Düşmanımla konuştum.

- Çanakkale Cephesi'nde askerler nasıl beslenmişler?
- Türk askerinin düşmanına saygısı hakkında ne düşünüyorsun?
- Siperdeki yaşam nasıl?

Komutanların Anıları

- Şehit olan kardeşler
- Cephaneler bitti.
- Köylü kadınların yardımı

- Komutan askerleri şehit olduğunda ne hissetmiş?
- Cephanesi biten askerler ne yapmış?
- Köylü kadınlar askerlere ne getirmişler.

Grafik Düzenleyiciler Stratejisi

Grafik Düzenleyiciler Nedir?

Grafik düzenleyiciler bazen bilgi ağı, bazen konsept haritası, bazen de diyagram olarak oluşturulabilen görsel bir yardımcıdır. Tablolar, grafiklerin tümü grafik düzenleyiciler adı altında ele alınmaktadır.

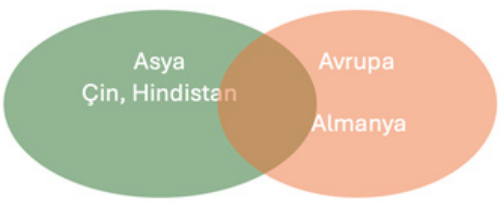
Grafik Düzenleyiciler Nasıl Kullanılır?

Hangi türü kullanılırsa kullanılsın grafik düzenleyiciler, oldukça faydalı süreç farklılaştırma araçlarıdır. Öğrencilerin; konuyla ilgili önemli bilgileri toplamaları, organize etmeleri, bilgiyi kolayca işlemeleri, fikirler/tartışmalar arasındaki ilişkileri görmeleri, konuyu kolay anlamaları / hatırlamaları ve uygulamalarına yardımcı olmaktadır. Grafik düzenleyicilerin tüm bu faydaları aynı zamanda grafik düzenleyicilerin kullanılabileceği durumlardır.

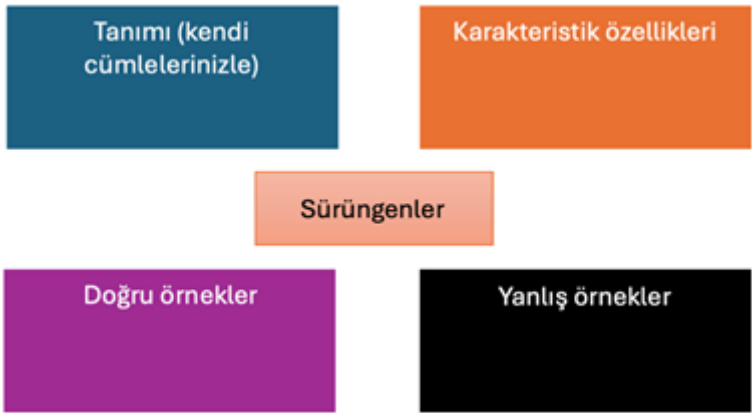
Grafik düzenleyiciler; öğrencinin daha kolay öğrenmesi, anlaması, ilişki kurması ve uygulayabilmesi için basit tasarlanmalıdır. Farklılaştırmanın önemli bir aracı olduğu için grafik düzenleyicileri kullanırken olabildiğince esnek davranmak oldukça önemlidir. Bunun için grafik düzenleyiciler öğretmenin oluşturduğu görsel ürünler olduğu kadar öğrencilerin de görsel ürünler oluşturarak sürece dahil olacakları fırsatlar olarak düşünülmelidir. Grafik düzenleyicileri öğrencilerle birlikte oluştururken aşağıda yer alan ilkeler benimsenebilir:

- Öğrencilerin sunulan seçenekler arasından kullanmak istedikleri grafik düzenleyiciyi seçmelerine izin vermek
- Grafik düzenleyici oluştururken öğrencilere katkı sağlamak için birden fazla opsiyon sunmak (yazı, sembol, resim, fotoğraf veya şekil eklemek gibi)
- Hazır bulunuşluğu farklı öğrencilerle grafik düzenleyici yaparken öğrencinin grafik düzenleyici oluşturmaya hangi oranda katılım göstereceğini seçmesine izin vermek. (tamamına ya da bir bölümüne katkı sağlamak veya grafik düzenleyiciye eklenecek kısmı sözel olarak ifade etmek gibi)
- Ayrıntılı bilgiler içeren grafik düzenleyiciler yerine basit ve temel bilgilerin yer aldığı grafik düzenleyiciler oluşturmalarına izin vermek

Grafik düzenleyiciler, doğaları gereği, çok çeşitli biçimlerde bulunabilir. Aşağıda belli başlı grafik düzenleyicilere ilişkin örnekler verilmiştir.

Görsel: *Beşerî Coğrafya Konusu İçin Venn Diyagramı Örneği*

Görsel: *Biyoloji Dersi İçin Örnek Grafiksel Düzenleyici*

Bildiklerim	Öğrenmek İstediklerim	Öğrendiklerim

Görsel: *Bildiklerim, Öğrenmek İstediklerim ve Öğrendiklerim Grafiği Örneği*

Tartışmacı Yaklaşım Stratejisi

Tartışmacı Yaklaşım Nedir?

Tartışmacı yaklaşım öğrencilere düşünme, bir konuya eleştirel yaklaşma, iletişim becerilerini geliştirme ve analiz etme fırsatı sunan bir stratejidir. Tartışmacı yaklaşım, bir süreç farklılaştırma stratejisi olarak kullanılsa da ev ödevleri ya da etkinliğin değerlendirme bölümünde bireysel veya küçük grup etkinliği olarak sunulup ürün farklılaştırma stratejisi olarak da kullanılabilir.

Tartışmacı Yaklaşım Nasıl Kullanılır?

Tartışmacı yaklaşım, öğrencilerin yeni bir konu ya da kavramı öğrenirken veya bir olay/olgu ile karşılaştıklarında neden-sonuç ilişkisi kurarak mümkün olan en akılcı sorgulamayı yapmaları istendiğinde kullanılır. Öğretmenler bu stratejiyi özellikle buluş yoluyla öğrenme sürecinde etkin olarak kullanabilirler. Tartışmacı yaklaşım, öğrencilerin farklı düzeylerde (analiz, sentez vb.) düşünmelerini rutinleştirmenin yanı sıra sosyal bağlamda etkili iletişim kurmalarını desteklemek gerektiğinde de kullanılır. Tartışmacı yaklaşım, bir konu özelinde kullanılabileceği gibi konunun içinde alt amaçların yalnızca bir tanesi için de kullanılabilir. Bu yönüyle oldukça esnek bir stratejidir. Tartışmacı yaklaşım sistematik biçimde kullanılması gereken, eleştirel düşünmenin sırasıyla tüm adımlarını öğrencilerin içselleştirmesini amaçlayan bir stratejidir. Aşağıda tarih dersi Tarım devriminin Eski Çağ medeniyetlerindeki yerleşmeye ve ekonomik faaliyetlere etkisiyle tartışmacı yaklaşım planı yer almaktadır.

- **Konu Belirleme:** Öğretmen, tartışma konusunun "Tarım Devrimi'nin Eski Çağ medeniyetlerindeki yerleşmeye ve ekonomik faaliyetlere etkisi nasıldır?" sorusunu tartışacaklarını öğrencilere bildirir.
- **Hazırlık:** Öğrenciler, bireysel, küçük grup ya da büyük gruplara ayrılarak tarım devriminin eski çağ medeniyetlerindeki yerleşme ve ekonomik faaliyetlere etkisi hakkında araştırmalar yapar. Öğretmen her bir gruba araştırma materyalleri olarak Tarih ders kitabı, tarih dergileri, kitaplar, araştırma sonuçları gibi materyalleri sunar. Öğretmen hazırlık sürecindeki araştırma faaliyetleri için öğrencilere bir ders saatine kadar süre ayırabilir.
- **Tartışmanın Yönetimi:** Öğretmen tartışma kurallarını yazılı ve sözlü olarak tüm öğrencilerle payaşır. Tartışma sürecinde her grubun/öğrencinin kendini ifade etmesi, karşısındakini dinlemesi, karşılıklı olarak fikir alışverişinde bulunması gibi noktalara değinir.
- **Farklı Görüşlerin İfade Edilmesi:** Öğrenciler tartışmaya başlarlar. Bu sürede farklı bakış açılarını desteklemek için araştırmadan elde ettikleri kanıtları sunmaları istenir. Öğretmen bu süreçte öğrencilerin kanıt sunması ve fikirlerini savunması için öğrencileri pekiştirir.
- **Eleştirel Düşünme ve Analiz:** Öğrenciler birbirlerine sundukları kanıtları objektif olarak değerlendirmeleri ve mantıklı sonuçlara ulaşmaları istenir. Öğrencilerin bu süreçte tarım devriminin Eski Çağ yerleşmelerine etkisi hakkında argümanlarının tümünü mantıklı bir sonuca bağlamalarını ister.
- **Geri Bildirim ve Değerlendirme:** Öğretmen, tartışmanın sonunda öğrencilerin ortaya koyduğu sonuçları değerlendirir. Elde edilen bilgiler ışığında özetleme yaparak, tarım devriminin eski çağ yerleşmeleri ve ekonomik faaliyetlere etkisi hakkında sonucu paylaşır. Öğretmen bu süreçte öğrencilerin katılımını, tartışma becerilerini değerlendirir. Ayrıca süreç sonunda grafik düzenleyiciler kullanarak elde edilen bilgilerin mantıklı bir biçimde sunulması isteyebilir.

Görsel: *Tarih Dersi İçin Hazırlanmış Tartışmacı Yaklaşım Etkinliği Örneği*

Sorgulamaya Dayalı Öğrenme Stratejisi

Sorgulamaya Dayalı Öğrenme Nedir?

Sorgulamaya dayalı öğrenme, etkili süreç farklılaştırma stratejilerinden biridir. Öğrencilerin merak ettikleri konuları keşfetmeleri ve derinlemesine öğrenmeleri için tasarlanır. Bu strateji öğrencinin öğrenme sorumluluğunu aldığı ve neyi/nasıl/ne şekilde öğreneceğine karar verdiği önemli bir stratejidir.

Sorgulamaya Dayalı Öğrenme Nasıl Kullanılır?

Sorgulamaya dayalı öğrenme, öğrencilerin bir konuya ilişkin detaylı bilgi sahibi olmaları için tercih edilen bir yöntemdir. Ayrıca ders kapsamında öğrencilerin araştırmaya teşvik edilmesi için ve araştıra yapmanın nasıl olduğunu kavramaları istendiğinde kullanılabilir. Bireysel olarak gerçekleştirilebileceği gibi küçük ya da büyük grup düzenlemesi yapılarak da kullanılabilir. Ayrıca öğrencilerin araştırma yapmayı sistematik bir biçimde kullanmalarını sağlamak için uygulanır. Bu nedenle öğretmenin araştırma yapma, edinilen bilgileri sorgulama ve sunma adımlarını titizlikle ve herhangi birini atlamadan gerçekleştirmesi gerekir. Sorgulamaya dayalı öğrenme, öğrencinin ne öğreneceğine karar verdiği bir strateji olduğu için öğretmen bu stratejiyi kullanmaya karar verdiğinde mutlaka seçim tabloları kullanarak (menüler, KLW grafiği gibi) öğrencilerin ilgilerine, öğrenme stillerine göre kendi seçimlerini yapmalarını sağlamalıdır. Benzer sorgulama ihtiyacı olan öğrenciler konu bazlı istekleri doğrultusunda gruplanabilir. Sorgulamaya dayalı öğrenme, ev ödevi ile birlikte bir haftalık bir süreye yayılabileceği gibi iki blok ders içerisinde de tamamlanabilir. Burada stratejinin kullanım ölçüsü, odaklanılan konuların kapsamıdır. Öğrenciler var olan konular içinden seçim yapabilecekleri gibi güncel ve arzu ettikleri bir konu hakkında da çalışmalar yapabilirler. Bu süreç

tamamlandıktan sonra sorgulamaya dayalı öğrenme stratejisi belirli adımlarla sistematik bir biçimde uygulanmalıdır.

Sorgulamaya dayalı öğrenme, öğrencilerin problem çözme, eleştirel düşünme ve araştırma becerilerini geliştirmelerine olanak tanır. Ayrıca, öğrencilerin öğrenmeye duydukları ilgiyi artırır ve öğrenmeyi daha anlamlı hale getirir. Öğretmenler, bu yöntemi kullanarak öğrencilerin sürece aktif katılımını gerçekleştirebilir. Öte yandan strateji derinlemesine öğrenmeyi teşvik eder. Aşağıda fizik dersi için gerçekleştirilen bir farklılaştırma süreci yer almaktadır.

- **Merak Uyandırma:** Öğretmen öğrencilerin seçtiği konuya daha iyi odaklanmaları için merak uyandıracak sorular sorar. Öğretmenin sorduğu sorular öğrencilerin düşünmelerini teşvik ederek sorgulama sürecini başlatmalıdır. "Cisimlerin hareketleri ile cisimlere kuvvet cisimlerin hareketinde nasıl değişiklikler sorusunu sorarak öğrencilerin konuya uyguladığımızda gözlemleyebiliriz?" odaklanmaları teşvik edilir.
- **Araştırma ve Keşif:** Öğretmen öğrencilere konuyu araştırma ve keşfetmeleri için zaman tanır. Burada araştırma merkezleri kurulabilir. Öğretmen mutlaka bu merkezlere öğrencilerin araştırmada kullanacakları materyalleri sağlar. Öğretmen bu bağlamda videolar, fizik ders kitabı, fizik dergileri, araştırma raporları gibi farklı kaynakları sunar. Öğrencilere kendi hızlarında ilerleme fırsatı sunularak ilgili kaynakları kullanıp derinlemesine öğrenme fırsatı sunulur.
- **Öz Yönetim:** Öğrenciler, kendi öğrenme süreçlerine karar verirler. Odaklandıkları konu ile ilgili sorularını belirler, sunulan kaynaklar arasından seçim yaparak kendi arzu ettikleri materyalleri ve öğrenme şeklini kullanarak öğrenir.
- **İş Birliği ve Tartışma:** Öğrenciler, birlikte çalışma ve tartışma yoluyla bilgiyi paylaşır ve anlamayı derinleştirirler. Öğrenciler, farklı bakış açılarını dinler ve kendi görüşlerini ifade ederler.
- **Sonuç Çıkarma ve Sunum:** Öğrenciler, araştırmalarının sonuçlarını çıkarır ve bu sonuçları sunarlar. Sunumlar, sözlü sunumlar, posterler, projeler veya diğer sunum formatları olabilir.

Yaratıcı Problem Çözme Stratejisi

Yaratıcı Problem Çözme Nedir?

Yaratıcı problem çözme, etkili süreç farklılaştırma stratejilerinden biridir. Öğrencilerin karmaşık sorunları ele alarak çözmek için yaratıcı çözümler geliştirmelerini sağlayan bir stratejidir. Bu teknik, öğrencilerin yaratıcılık, eleştirel düşünme gibi önemli becerilerini geliştirmeye odaklanır.

Yaratıcı Problem Çözme Nasıl Kullanılır?

Yaratıcı problem çözme stratejisi, öğrencilerin konular ya da etkinlikler bağlamında karşılaştıkları sorunlar olduğunda kullanılır. Problem çözme, tartışmacı yaklaşım ve sorgulamaya dayalı öğrenme stratejilerinde olduğu gibi sistematik ve aşamalı adımların atıldığı, öğrencinin belirli bir düşünme ve çözüm üretme becerisinin gerekli olduğu bir stratejidir. Yaratıcı problem çözme, bir sorunu belirlemeyle başlayarak üretilen çözümün sınanmasına kadar giden sistematik bir süreçtir. Yaratıcı problem çözme, bireysel ve grup farklılaştırmalarına imkân tanıyan bir stratejidir. Öğretmen öğrencilerin düzeylerine, ilgilerine ya da benzer

problemleri çözmek istemelerine göre grupları oluşturur. Burada seçim tabloları kullanabilir veya öğrencilerin günlüklerini ve ev ödevleri sonuçlarını kullanarak sorunları kendisi de belirleyebilir. Aşağıda yaratıcı problem çözme stratejisinin aşamaları, coğrafya dersi Türkiye'de Nüfus Dağılışını Etkileyen Faktörler konusu ile ilgili tasarlanmış bir etkinlikle sunulmuştur.

- **Sorun Tanımı:** Öğrencilere, çözülmesi gereken bir sorun tanımlanır. Bu sorunlar genellikle gerçek dünya bağlamlarında veya belirli bir konu alanında ortaya çıkan gerçek sorunlar olabilir. Öğretmen "İstanbul'un nüfus sorunu nasıl çözülür?" sorusunu paylaşılır.
- **Beyin Fırtınası:** Öğrencilere, sorunu çözmek için fikirler üretmeleri için fırsatlar sağlanır. Bu, öğrencilerin çeşitli fikirleri paylaşmalarına ve yeni ve yenilikçi çözümler oluşturmalarına olanak tanır. Öğretmen bu süreçte küçük grup, bireysel ya da büyük grup düzenlemeleri yapabilir. Özellike nüfus sorunları ile ilgili grafikler, araştırma sonuçları, gazate haberleri, ders kitapları ve bilgisayar gibi araştırma bileşenlerini gruplara sunar.
- **Çözüm Geliştirme:** Öğrenciler, beyin fırtınası sonuçlarına dayanarak çözümler geliştirirler. Bu, öğrencilerin fikirlerini organize etmelerini, planlamalarını ve uygulamalarını içerir. Öğrencilere burada olası çözüm çeşitleriyle ilgili ipucu verilebilir.
- **Uygulama ve Değerlendirme:** Öğrenciler, geliştirdikleri çözümleri uygular ve sonuçları değerlendirirler. Bu değerlendirme süreci, çözümün etkililiği, kullanılabilirliğini ve uygulanabilirliğini değerlendirir.
- **Yeniden Değerlendirme ve İyileştirme:** Öğrenciler, çözümünü yeniden değerlendirir ve gerektiğinde iyileştirmeler yaparlar. Bu, öğrencilerin sürekli olarak çözümü geliştirmeye ve mükemmelleştirmeye çalışmalarını sağlar.

Ayrıca yaratıcı problem çözme, öğrencilerin problem çözme sürecinde esnek olmalarını ve farklı perspektiflerden bakmalarını sağlar. Bu teknik, öğrencilerin öğrenme deneyimlerini zenginleştirmenin yanı sıra yaşam becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Öğretmenler, yaratıcı problem çözme stratejilerini kullanarak öğrencilerin öğrenmelerini destekler ve onları eleştirel düşünmeye teşvik ederler.

İstasyon Tekniği Stratejisi

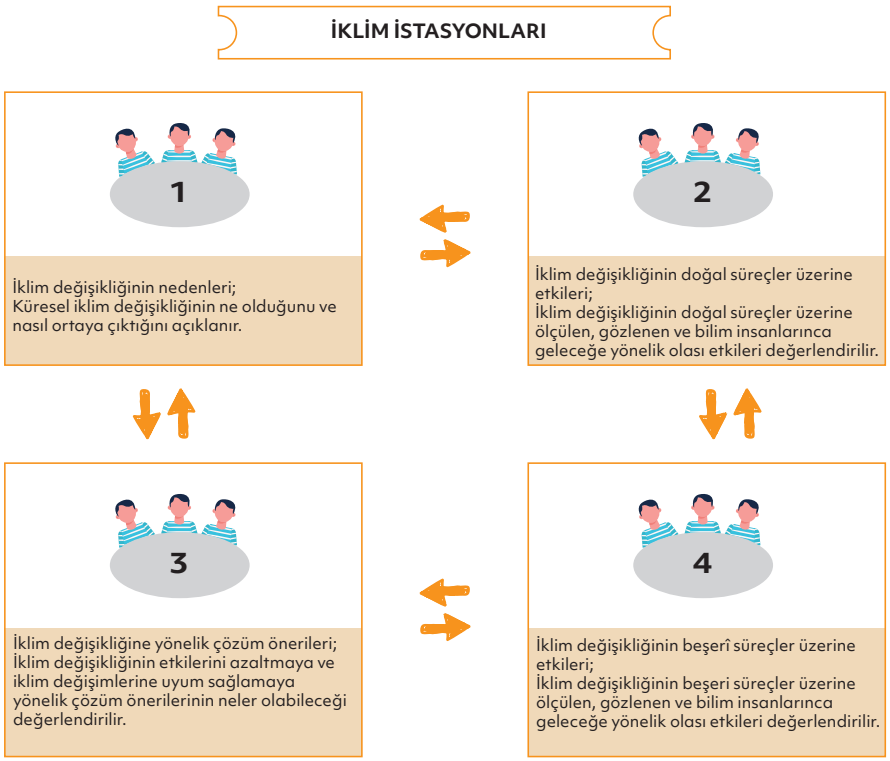
İstasyon Tekniği Nedir?

İstasyon tekniği yaygın biçimde kullanılan süreç farklılaştırma stratejilerinden biridir. Öğrencilerin eş zamanlı olarak çeşitli etkinlikler gerçekleştirebilecekleri merkezlerin kurulmasına dayanır. İstasyon tekniği öğrencilerin ilgileri ve öğrenme düzeylerine göre özgürce hareket edebildikleri ve bir konuya farklı açılardan bakma şansı yakalayarak tüm sınıfla birlikte öğrenebilecekleri bir stratejidir.

İstasyon Tekniği Nasıl Kullanılır?

İstasyon tekniği, öğrencilerin bir konunun birden fazla bölümünü iş birliği içinde nöbetleşe tamamlarken ilgileri doğrultusunda hem kendileri hem de akranlarından öğrenme fırsatı yakaladıkları bağlamlar oluşturur. Basitçe eş zamanlı bir biçimde çeşitli öğrenme etkinliklerinin gerçekleştirilebileceği merkezlerin oluşturulmasıdır. Öğretmen tarafından bir konunun alt bileşenlerini temsil eden istasyonlar oluşturulur. Farklı hazırbulunuşluktaki öğrenciler, düzeylerine göre farklı aktivite ve görevlere yönlendirilir. Ardından öğrenciler diğer istasyonları gezerek, akranlarının yaptıkları çalışmalara dahil olur ve birbirilerinden öğrenme fırsatı yakalarlar. İstasyon tekniği, grup düzenlemelerinin esnek biçimde yapılabileceği bir stratejidir. İstas-

yon sayısı öğrenci gereksinimleri ve odaklanılan konunun içeriğine bağlı olarak artabilir. Öğrenciler, istasyonlarda yer alan konularda uygulama yapabilir, arkadaşlarına öğretebilir, arkadaşlarından öğrenebilir ya da çalıştıkları konuyla ilgili proje/sunum gibi çıktılar oluşturabilir. Öğretmen öğrencilerin gidecekleri istasyonları belirleyebileceği gibi öğrencilere istedikleri istasyonlara gitme fırsatı da tanıyabilir. İstasyonlar arasında geçirilecek zaman ve etkinliğin tümü konu ve öğrenci ihtiyaçlarına göre özgürce belirlenebilir. İstasyonlar arasındaki hareketliliğin ve öğrenmenin öğrencilerin hızlarında gerçekleşmesine özen gösterilmelidir. Aşağıda coğrafya dersi kapsamında iklim sistemi ve sürecinde meydana gelen değişiklikleri algılayabilme konusu ile ilgili bir istasyon etkinliği örneği verilmiştir.

Kademeli Etkinlikler Stratejisi

Kademeli Etkinlikler Nedir?

Kademeli etkinlikler, farklı öğrenme düzeylerindeki öğrenciler için tasarlanmış farklı öğrenme etkinliklerinin kullanıldığı bir stratejidir. Bu stratejiler öğrencilerin farklı düzeylerdeki etkinlikleri deneyimleyerek başarı elde etmelerine ve güçlü yönleri ve ilgilileri doğrultusunda ilerlemelerine olanak tanımaktadır.

Kademeli Etkinlikler Nasıl Yapılır?

Kademeli etkinlikler, öğrencilerin gereksinimlerine ve öğrenme düzeylerine göre farklı etkinliklerin sunulması ve sınıfta gerçekleştirilen uygulamaların daha kapsayıcı bir anlayışla ilgiler doğrultusunda sürdürülmesi ilkesine dayanır. Öğretmen, öğrencilere çeşitli seçim tablolarıyla etkinlik seçme fırsatı vereceği gibi, etkinlik öncesinde öğrenci gereksinimlerini belirleyerek öğrencileri arzu ettiği gruplara yerleştirebilir. Ka-

demeli etkinlikler bir ders saatini kapsayabileceği gibi öğrencilere sunulan görevler derste başlayarak ev ödevine de dönüşebilir. Buradaki temel amaç sınıfta öğretmenin odağındaki ana amacın öğrencilerin yeterlilikleri ve ilgileri doğrultusunda tamamlanmasıdır. Öyle ki kademeli etkinlikler sınıfta öğrencilerin zorlandıkları noktalara takılı kalmadan kendi güçlü yanları doğrultusunda etkinliğin ve öğrenme sürecinin bir parçası olmalarına imkân tanımaktadır.

Kademeli etkinlikler, öğrencilerin farklı öğrenme seviyelerine ve ihtiyaçlarına daha iyi yanıt verir. Öte yandan öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini yönetmelerine ve kendi ilerlemelerini izlemelerine olanak tanır. Öğretmenler, bu stratejiyi kullanarak öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını karşılayabilir ve öğrenme sürecini daha etkili hale getirebilirler. Aşağıda biyoloji dersi üç üst âlem (domain) sisteminde yer alan canlıların özellikleri konusu için hazırlanmış bir kademeli etkinlik örneği yer almaktadır.

ARKE VE BAKTERİLERİN DÜNYASI

Temel, Orta ve Zor Seviyeler: Öğretmen üç üst alem sistemyle ilgili olarak temel, orta ve zor seviyede etkinlikler tasarlar. Temel seviye, konunun veya becerinin temel kavramlarını kapsarken, orta seviye daha fazla derinlemesine anlayışı ve uygulamayı gerektirir ve zor seviye daha karmaşık veya zorlayıcı görevleri içerir.

- **Temel seviye:** Arkelerin genel özelliklerini sıralama
- **Orta seviye:** Arkeler ve bakterilerin ortak özelliklerini içeren bir özgün şema tasarlama.
- **Zor seviye:** Arkelerin farklı yaşam ortamlarında nasıl yaşayabildiklerini tartışma ve örnekler içeren bir dergi oluşturma.

Farklılaştırılmış Görevler: Her seviye için farklılaştırılmış görevler ve materyaller oluşturulur. Bu görevler, öğrencilerin mevcut bilgi düzeylerine ve beceri seviyelerine uygun olarak tasarlanır.

- **Temel seviye:** Arkelerin genel özelliklerini sıralayayınız
- **Orta seviye:** Arkeler ve bakterilerin ortak özelliklerini içeren bir özgün şema tasarlayınız.
- **Zor seviye:** Arkelerin farklı yaşam ortamlarında nasıl yaşayabildiklerini tartışınız ve örnekler içeren bir dergi oluşturunuz.

Hedef Belirleme: Her öğrenci için belirli hedefler belirlenir ve bu hedeflere ulaşmak için uygun seviyedeki etkinlikler seçilir. Öğrenciler, kendi seviyelerine ve ihtiyaçlarına göre etkinlikleri tamamlarlar.

- **Temel seviye:** Materyalleri sınıflama, genel özellikleri listeleme, özellikleri araştırma
- **Orta seviye:** Şema çizme, arkelerin özelliklerini araştırma, bakterilerin özelliklerini araştırma
- **Zor seviye:** Arkelerin yaşam ortamlarını araştırma, yaşam ortamlarına ilişkin görseller bulma, yaşam ortamlarında nasıl yaşadıklarına ilişkin açıklamalar yazma, arkelerin yaşam ortamlarında nasıl yaşadıklarına ilişkin bilgileri özetleme

İlerleme Takibi ve Geri Bildirim: Öğretmen, öğrencilerin ilerlemesini takip eder ve gerektiğinde geri bildirim sağlar. Bu, öğrencilerin hedeflerine ulaşmalarına ve gerektiğinde stratejilerini ayarlamalarına yardımcı olur.

İş Birliği Fırsatları: Öğrenciler, aynı seviyedeki veya farklı seviyelerdeki diğer öğrencilerle iş birliği yapma fırsatına sahiptir. Bu, öğrencilerin birbirlerinden öğrenmelerini ve karşılıklı destek vermelerini sağlar.

- Altemueller, L., & Lindquist, C. (2017). Flipped classroom instruction for inclusive learning. British Journal of Special Education, 44(3), 341-358.
- Bondie, R. S., Dahnke, C., & Zusho, A. (2019). How does changing "one-size-fits-all" to differentiated instruction affect teaching?. Review of Research in Education, 43(1), 336-362.
- Clarke, J. (1994). Pieces of the puzzle: The Jigsaw method. In S. Sharan (Ed.), Handbook of cooperative learning methods (pp. 34–50). Westport, CT: The Greenwood Press.
- Fox, J., & Hoffman, W. (2011). The differentiated instruction book of lists (Vol. 6). John Wiley & Sons
- Hoffman, J. (2002). Flexible grouping strategies in the multiage classroom. Theory into practice, 41(1), 47-52.
- Kanevsky, L. (2011). Deferential differentiation: What types of differentiation do students want?. Gifted Child Quarterly, 55(4), 279-299.
- Lewis, S. G., & Batts, K. (2005). How to implement differentiated instruction? Adjust, adjust, adjust. The Learning Professional, 26(4), 26-31.
- Taylor, B. K. (2015). Content, process, and product: Modeling differentiated instruction. Kappa Delta Pi Record, 51(1), 13-17.
- Tomlinson, C. A. (2001). How to differentiate instruction in mixed-ability classrooms. Ascd
- Tomlinson, C. A. (2017). How to differentiate instruction in academically diverse classrooms. Asc
- Tomlinson, C. A., & McTighe, J. (2006). Integrating differentiated instruction and understanding by design: Connecting content and kids. Ascd